

דרהבית

גיליון 48
תמוז תשפ"ג

הגלגל הפוך

"בזמן שהילד שלי הולך לחיידר עם נעליים קטנות ממידתו, אחי תורם אלף שקל מדי חודש למוסדות" חורבן כלכלי. סיפורי אמת כואבים, תמרורי אזהרה שצריך להכיר, ויש גם בניה ותיקון

כתבה עיתונאית

אחכה לו

משהו לקחת הביתה

"אשריך בעולם הזה - זה פשוט. החידוש הוא שלמרות שכל כך טוב בעולם הזה עם חיי תורה, זה לא גורע מה'טוב לך לעולם הבא!"

פנינים וזהרורי אור ממשנת חיו של מרן ראש הישיבה, **הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל**, כפי שסופרו על ידי נכדותיו ובנות משפחתו

14

משהו לקחת הביתה

פנינים וזהרורי אור ממשנת חייו של מרן ראש הישיבה, הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל, כפי שסופרו על ידי נכדותיו ובנות משפחתו

28

הגלגל ההפוך

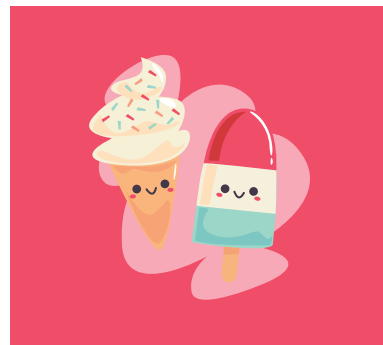
"בזמן שהילד שלי הולך לחיידר עם נעליים קטנות ממידתו, אחי תורם אלף שקל מדי חודש למוסדות"
חורבן כלכלי. סיפורי אמת כואבים, תמרורי אזהרה שצריך להכיר, ויש גם בניה ותיקון כתבה עיתונאית

40

חופשה ללא תשלום

אמא עובדת בחופש הגדול- זהו פרדוקס מובנה...
טיפים ביתיים ומרעננים לחופשת הקיץ המגיעה לפתחנו.
קראי בזמנך החופשי!

ד"ש דף שמורה	[04]	[34]	חדשה באשמורת תמר
לאה ראם			
דפדפת	[07]	[36]	אתרוג
תמר הלר			
בית ועד	[08]	[--]	בחברה טובה** חוי הימלמן
מדור הלכה			
דף חדש	[10]	[38]	טור אורחת נעמה
אביגיל פראגר			
תתחדשי**	[12]	[--]	עוברת בשערים** אסתר רוזנטל
חני מייערס			
אשריך בעולם הזה	[14]	[40]	חופשה ללא תשלום אסתר רוזנטל
וטוב לך לעולם הבא			
עבודה שבלב**	[--]	[43]	דף קשר
עולם התעסוקה מזוית שונה			
אור בקצה המנהרה	[22]	[45]	סיפור חודשי פנינה ליכט
רוחי ליכטנשטיין			
בעצה אחת	[24]	[--]	מועדפים** מתוך מרחב פעילות השמורה
מתוך מדור הייעוץ			
מבית ומחוץ	[26]	[49]	רגע ביום נ. ארי
שושי ברוידא			
הגלגל ההפוך**	[28]	[51]	סלפי בתיה יונה
אסתי כץ			

את השאלה הראשונה שישאלו אותנו אחרי מאה ועשרים, כולנו מכירות בעל פה. "ציפית לישועה?...". מבין שלושת השאלות הידועות זו נראית לנו השאלה הכי קלה, שלא דורשת עמל מיוחד. מדוע שלא נחכה לישועה? הרי אין דבר טבעי יותר לאדם הנתון במצוקה, מאשר שיצפה להיחלץ ממנה. תראו לי אדם חולה שלא מצפה בכליון עיניים למצוא פרופסור שימצא לו את מזור הפלא, תחפשו אדם עני מרוד שלא חולם לזכות בלוטו.. מדוע שלא נצפה? כדי להמחיש לעצמנו, אולי כדאי שנקדים את השאלה מהעתיד הלוט בערפל, וננחית אותה אל היום והעכשיו. האם את מצפה לישועה? האם בתוך השטף והרעש של מירוץ היומיום, והיעדים המסחררים שכולנו כל כך מרוכזות להשיג ולכבוש- האם נשארה לנו פניות נפשית, רגש דק של חיסרון, הבחנה בבוץ בו אנו שקועים ותפילה אמיתית להיחלץ ממנו? האם בתוך ההמתנה לאלף החד-ליינים שאנו מחכות להם באופן אישי, אנו זוכרות לזהות ולחכות את אם כל ההמתנות?

רק לפני כחודש קיבלנו תזכורת כואבת למצבנו, בדמות הסתלקותו של גדול הדור, מרן ראש הישיבה הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצוק"ל. בכתבה המיוחדת שערכנו לזכרו, ניתן לחוש בין השורות ולהתגעגע לאותו רגש של רוממות, של חיים כמלאך, של "אשריך" הממתיק ומטעים כל שניה ושניה. "שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלוקינו", כותבת הגמרא, סילוק השראת השכינה ומיעוט כבוד שמים שנוצר עם הילקחו של הצדיק, הוא כחורבן פרטי המתרחש נגד עינינו. לו היתה לנו ראייה רוחנית אמיתית היינו מבחינות איך העולם שהיה עם ר' גרשון, אינו אותו עולם שלאחר הסתלקותו.

היינו מבחינות בחלל הגדול שנוצר, ובוכות מגעגועים וכמיהה למלא אותו. ואכן, עלינו מוטל התפקיד. גם אנו, אלו שנשארו, יכולות כל אחת בתחומה ובמעגל חייה לפעול להגדלת כבוד שמים. אין ספק שהעמידה המיוחדת של נשות ה'שמורה' על הגדרים והעקרונות, מסירות הנפש והאמירה האישית המשודרת בהנהגה מכובדת עקבית ויציבה- גורמים להגדלת כבוד שמים וקידוש ה' אמיתי.

עיתוננו הפעם עומד כולו בסימן ציפיה. שושי ברוידא ב"בית ומחוץ" מחברת אותנו בחוט של המתנה השזור מאז ועד היום, וקושרת אותו גם הלאה, לליבם של ילדינו. לאה ראם מחדשת זווית בלתי ידועה של המתנה והכנה, בכוחה נוכל לצלוח בשלום גם ימים סוערים ומטלטלים של חבלי משיח. נעמה הבחורה המקסימה מתארת מהזווית האותנטית שלה את המתנות אותן היא אוספת במהלך ההמתנה להקמת בית בישראל. ואסתי כץ בכתבה דרמטית על חורבן כלכלי אותנטי וכואב, מסכמת בנימה הנוגעת לכולנו: אלו שנקלעים לתקופות קשות של מצוקה וסחרור כלכלי, אכן מחכים... מחכים לכם...

בתפילה משותפת שבקרוב ממש תיתם לה ההמתנה הארוכה, ונגיע לאותו יום מופלא בו ישאל אותנו הקב"ה באהבה עצומה: "בני, אני תמה מכם, האיך המתנתם לי כל אותן השנים?...". ואנו נהיה שם בעז"ה, כי אכן החזקנו מעמד וציפינו. ציפינו לישועה.

בשורות טובות ונחמות
וקריאה נעימה,
המערכת

הפקה ועריכה:

'שמורה' -

קהילת העובדות החרדיות

עורכת:

אביגיל פראגר

עורכת גרפית:

ברכי גוזי

עימוד:

תמר הלר

איורים:

אתי פורוש

עיצוב שער:

שרה פוגל

צילומים:

,Depositphotos

,Shutterstock

pexels,unsplash

תגובות, שיתופים,

בקשות והצעות

ניתן לשלוח לכתובת:

magazine@shmura.org

משרדים: 025474373

לחכות!

בזכות/ בחובה...

מי מאיתנו לא הכירה את המקום הזה?...

ואז הבנתי שבעצם הקטנה שלי צודקת. משום שהיום, מי בכלל הולך ומבקר בסניף הבנק?

לולי שהייתי צריכה לסדר אשראי בחשבון שמורה לקראת הכנסים הבאים עלינו לטובה, בצירוף העובדה שאין לי סמארטפון לחתום בו דיגיטלית- גם אני הייתי מדלגת על הצעדים המיותרים הללו...

אין מנוס מלהודות באמת הפשוטה: סניפי בנק הם משהו שעומד לחלוף מן העולם!

ומה שהכי המם אותי באותם רגעים, היה להכיר שוב במציאות הזו שהעולם משתנה מקצה לקצה.

נכון, אנחנו יודעים ומודעים, ומודיעים את המשפטים הללו שוב ושוב,

אבל יש פעמים שהידיעה הזאת מכה בנו בעוצמה ועוצרת אותנו לרגע של חשיבה.

החיים שלנו עומדים בפני שינוי דרמטי!

בין אם את מרגישה את עוצמת השינוי כמו שאני חשתי באותם רגעים, ובין אם התובנה הזאת תחלחל לך בהזדמנות אחרת - המציאות היא כזאת... וזה מגיע הרבה יותר מהר ממה שאנחנו יכולים לדמיין.

או בואו ניקח לדוגמא, את כל מה שקורה לנו בחודשים האחרונים עם ה'בינה מלאכותית'.

"וואו! ב-ח-י-י-ם שלי לא הייתי בכזה מקום!" את המשפט הדרמטי הזה הפיקה המוזי'נקלה, כשהיא מסתכלת עלי במבט של מישהי שהגיחה זה עתה מביקור במקום מוזר, לפחות כמו המאדים בכבודו ובעצמו.

לא הבנתי למה היא מתכוונת. היינו בסך הכל במרכז קניות. מקום יחסית סתמי, מקום שילדונת המתקרבת לגיל בת-מצווה בעידן שלנו, חוותה בו ביקור באי אילו ערבי חגים וחילופי עונות.

טיול חביב של אמא ובת, וב"ה שהיה לי את דקות החסד להאזין לדבריה, ולהתעניין מה כל כך חריג ומפתיע במקום הזה.

"בחיים שלי לא הייתי בכזה **בנק!**" וכשהיא ראתה שאני מסתכלת בה ועדיין לא מתחילה להבין, היא 'הסבירה' לי: "נו... בנק כזה שיש בו אנשים ודלפקים וקבלת קהל... תמיד הייתי רק בכספומטים, אבל בכזה בנק שנכנסים לתוכו - כזה לא ראיתי מעולם..."

עכשיו הגיע תורי להשתומם.

סניף בנק? היה נראה לי שזה המקום הכי טריוויאלי בעולם... כמה פעמים אני זוכרת את עצמי מתלווה לאמא שלי שתחי' לסידורים בבנק? ... האמת, אני עוד זוכרת את עצמי בגיל של הקטנה שב-ח-י-י-ם שלה לא ראתה בנק עם אנשים בתוכו, הולכת לבנק עבור ההורים ומקבלת מהפקידה פתקית קטנה עם ציורים של סמיילי צוחק/עצוב ומתחתיו את היתרה -

אין ספק שרעידת אדמה 9 בסולם ריכטר מתרחשת כאן, 'כמעט מתחת לרדאר'.

מי שמעט מנסה - יכולה לראות מיד כמה תועלות היא יכולה להפיק משימוש בטכנולוגיה החדשה,

וכל מי שמעט מנסה - מרגישה את החשש... רגע, לאן הדבר הזה עומד להוביל אותי?

אישית, אני לא יודעת מה להגיד לגביו.

שלא כמו עולם האינטרנט שלפני 20 שנה - בו הייתי מעורבת חזק, הפעם, אני לא נדרשת לשימוש בו... ולא מכירה אותו לעומק.

מה אני כן יודעת?

אני יודעת שאני מעדיפה להיכנס למציאות הזאת - **מתוך מוכנות הולמת!!! מה המשמעות של 'מוכנות'?**

בסדנאות 'יקיר לי', במפגשים שאנחנו מקדישים לחוסן בעידן טכנולוגי, אנחנו מביאים הרבה ממשנתו של הגאון רבי מתתיהו סלומון שליט"א שהאיר את עיני הדור בהבנות השקפתיות רבות בנושאים הללו. (הרבה מתוכן בזכות הארגון הנפלא 'הנני' שהפיץ את משנתו ברבים).

אחד הדברים המשמעותיים הוא ציטוט שהוא מביא בשם רבינו תם, ציטוט שיכול לתת לכולנו הרבה כח וחיזוק.

רבינו תם מדבר על כך שבעצם כל מה שקורה בעולם, בין התלאות ובין החידושים הרעים והטובים - כל אלה הם דברים המרחיקים ומשכיחים מהאדם את עבודת ה'. ובעת הזאת ייבחן האדם, האם הם הצליחו להרחיק אותו מעבודת ה' או לא.

כל אלה החידושים ורבים כהם יטרידו לב בני אדם מעבודת האל, וישכיחוהו אותה, ויסירוה מלבו. אך בעת הזאת ידע וייבחן שכל כל משכיל, החזק הוא הרפה כי אם יהיה חזק

ואמונתו קיימת, לא יוכלו כל החידושים לחסר מעבודתו.

וממשיך רבינו תם ומדריך איך יתנהל האדם בעולם המלא כל כך בנסיונות ובדברים המאתגרים אותו בעבודת ה':

"ראשית, על ידי שידע האדם שזהו חובתו - ועל זה התנאי בא בברית עם אלוקיו!" שזה אומר: דבר ראשון - אנחנו מחוייבים לדבקות הזאת עם אלוקים, יהיו נסיונות החיים אשר יהיו... יש לנו 'חובה חתום' שעלינו להיצמד אליו...

ובכל זאת, העצה הטובה איך להצליח למרות הכל ולא ליפול בצוק העיתים:

וצריך לו להכין לב חזק ואמיץ לקבל המאורעות, ויחשוב בהם בטרם בואם, וימתינם בכל יום ובכל שעה ובכל חודש, ויאמר בלבו, אם לא יבוא היום המאורעות יבוא למחר, ואם לא יבוא למחר יבוא לאחר מחר.

זה הדבר: ההכנה!

נכון שאין לנו הרבה מה לעשות ברמה הגלובלית. הסכר נפרץ והשיטפון בא יבוא. אין לנו שליטה על הדברים!

על מה כן יש לנו שליטה?

על עצמנו!

כמה אנחנו נגיע מוכנים לקראת אותם המאורעות...

כשאנחנו יודעים שתבוא מתקפה, אנחנו יכולים להתכונן לקראתה, וזה עצמו נותן כח!

ואם עדיין לא 'הכנת' את עצמי - להשתדל להמנע מלהיכנס לאזורי הסיכון...

עלינו לוודא שכשהמתקפה תבוא נמצא את עצמנו עם מזווה מלא, עם חלונות מוגנים, עם ארון תרופות מצוייד, עם חיבור למערך הגנה היקפי מסודר.

זה יוצר את ההבדל ענק מול אלו שלא נערכו, ואין להם את כל אלה.

כך בדיוק גם במובנים רוחניים.
אני יודעת שזה לא הכי פופולרי.

הרבה יותר ידידותי לסביבה, לומר שהכל יהיה טוב והחיים לא כאלו מפחידים...
אבל, מפעם לפעם, מותר לנו לחשוב על העתיד, זה שלוט בערפל.

זה לא אומר להיכנס לחרדות או לדיכאון - זה כן אומר להכין את עצמנו לקראת.

ראשית, בכל מקום שזה אפשרי - לבחור ליפתוח את הדלת' למאורעות שיבואו, לאו דוקא מיד כשהם מגיחים לעולם, ושוטפים בסערה את הכל. לפעמים אפשר לחכות... להמתין עד שנדע שיש לנו תשובות הולמות מבית - ואני יודעת שאני 'מוכנה' לקראת...

וכמובן, כל הזמן "לחכות" המתנה מתוך עשייה!

למלא את המזווה - עם הרבה אושר רוחני,

להגן על החלונות - ועל כל מערכות ההפעלה באשר הם, להכין ארון תרופות מצויד - עם פרקטיקה של מה עושים כשבכל זאת נופלים (ונופלים...)

וליצור חיבור למערך הגנה היקפי מסודר - להיות שייכים לקבוצות שנותנות כח לחיים המאתגרים של ימינו, ויש ב"ה היום כל כך הרבה יוזמות נפלאות שכאלו!

... וכשיעשה זה, ויהיו עיניו ולבו בהם,

כשיבואו המאורעות, לא יטרידוהו ולא ישכיחוהו העבודה,

כי ימצאוהו מזומן ל קבל אותם.

וזה מעשה הצדיק, כי יחשוב וידע, כי העולם נוה התלאות,

ועל כן עיניו ולבו בהם בכל רגע,

ועל כן לא יטרידוהו כשיבואו ולא יחרידוהו...

רק ידע כי התלאות מזמנות לבוא, ובזה יצליח ותתקיים

עבודתו.

(ספר הישר, השער השישי)

כשאנחנו חושבות על 'אחכה לו' - יש לנו המון דברים לחכות להם. אנו מחכות לגאולה השלמה, מחכות לתחיית המתים, מחכות לו' ולהרגיש אותו בכל רגע ורגע - עמוק יותר, עוצמתי יותר...

ויש עוד 'אחכה לו' נוסף שכדאי להכניס לרשימה:

נחכה לתלאות שודאי יבואו... לחידושים הרעים והטובים שתמיד מגיעים, במיוחד בדורנו אנו.

נדע ונפנים שהם ודאי יתרחשו, ונחכה מתוך הכנה לקראת אותם ימים שיבואו. הם יהיו שונים, אבל אם הם יבואו אחרי ימי הכנה - הם יהיו כאלו שנוכל להם!

יבואו דורות אחרינו, ילדים שלא ידעו 'בנק' מהו, אולי אפילו לא ידעו מהי חנות מכולת... או, שמא אפילו לא ידעו מה זה בית ספר עם מורה ותלמידה.

אבל, הדורות האלו שנזכה להם לאחר ימים בהם עמלנו על סלילת דרך גם בזמנים קשים, על הכנת השביל גם בתנאי אי ודאות-

יהיו אלו דורות שנוכל אנחנו להביט עליהם, לראות אותם בעז"ה מתמודדים עם התלאות והחידושים שיתכן שבוא יבואו עליהם, בגזירת הקל ברוך הוא,

ונדע - שאנחנו בס"ד - את שלנו עשינו, **ובזה בעז"ה נצליח ותתקיים עבודתנו.**

מאחלת לכולנו שיקרו אותנו רק החידושים הטובים, והזמנים הטובים, והמאורעות הטובות... וכל ההכנות שנכין עצמנו - יעמדו לנו כדי לקבל פני משיח צידקנו

במהרה בימינו אמן!

לאה

לא מחקה

לא מספיקה אנחה מהסה
ולב שמעט נעצב
כשאני באזור הנוחות על כרסה
חיבים לשנות תמצב!

ולא תעזר אנחה "אוי, משיח"
אם בזה הסתפקתי, פשוט
יש משהו אחד שחייב להצליח
(לשפר את עצמי כבר, ושות')

ולא לחקות. לחקות. באישי
רק אני כבר יודעת כיצד
לבחר לי עוד יעד מחלט, מעשי.
זו לא סתם משימה מן הצד...

מחפשת תשובה, נקדות מחשבה,
חשובנפש בהיר ונוקב.
משיח לא כאן!! הוא עדין לא בא!
איך אפשר כך
אותו
לעכב?!

כן, יבוא. והיום. ואראה. ואזכה.
יקבץ נדחינו שנית,
בשער של רומי
יושב מצפה.
רק אראה שאני רצינית.

ביקור באתרים מחללי שבת, וביקור בכנסיות

שאלה

אני רכזת קייטנה של בנות בחופשת הקיץ. במסגרת הקייטנה אנחנו שוכרות אתרי נופש (בריכות ואטרקציות) עבור הבנות. ברצוני לשאול האם מותר ללכת למקומות שפתוחים גם בשבת?

תשובה:

יש בפוסקים דיון נרחב לגבי איסור "מעשה שבת", דהיינו איסור ליהנות ממוצר שנעשה בו חילול שבת (ויש בזה פרטים רבים מתי ואיך). אולם דבריהם אמורים לגבי הנאה ממלאכה שנעשתה בשבת בעבירה, אבל כאשר המלאכה נעשית בהיתר ביום חול- אין התוצרת נאסרת כיון שלא נעשתה בה שום עבירה, ואין זה משנה אם אותו יצרן מבצע את אותן מלאכות בשבת בחפצים אחרים.

אמנם מלבד איסור "מעשה שבת" יש כאן נושא נוסף של חובת העמדת הדת על תילה. שהרי אמרו חז"ל שהיכול למחות לאנשי ביתו ואינו מוחה- נענש על עוון אנשי ביתו, היכול למחות באנשי עירו ואינו מוחה נענש על עוון אנשי עירו, היכול למחות בכל העולם כולו ואינו מוחה- נענש על עוון כל העולם כולו. ובנושא שלנו, במקום שציבור היראים לדבר ה' קטן ואין ההימנעות שלהם ממקומות המחללים

שבת משפיעה על האתרים, אין חיוב מעיקר הדין להמנע מלפרנס מקום כזה (אם לא ממידת חסידות). אבל כיום שזכינו כאן בארץ הקודש שציבור היראים גדל והולך, ויש לכוח הקניה שלנו השפעה ישירה על המשווקים, מוטל עלינו להתאחד ולהתאגד למען כבוד השבת, וע"י כך הדבר עשוי לגרום שאתרים לא יפתחו בשבתות. ואף אם יעשו כן רק מחמת חשבון כלכלי ולא מחמת הכרה בערך השבת, מ"מ עצם זה שהשבת פחות תתחלל בפרהסיא היא זכות עצומה לכלל ישראל, ונזקפת לכל אלו שגרמו לכך. מצד שני אם מפרנסים אתרים מחללי שבת נותנים ע"י כך בעקיפין יד לחילול שבת בפרהסיא, ועלולים חלילה להיתבע על כך. על כן הסכימו הרבנים שיש להימנע מליהנות ממקומות שמחללים שבת (במקרה יוצא דופן ושעת דחק גדול יש להיוועץ ברב).

במסגרת לימודי אדריכלות לוקחים אותנו לסיורים במבנים שונים. ברצוני לשאול האם מותר להיכנס למבנה של כנסיה או מסגד רק בשביל ללמוד על המבנה וצורת הבניה שלו?

גרידא. לעומת זאת לגבי מסגד, יש הסוברים שאין איסור להיכנס כיוון שהמוסלמים מאמינים בקל אחד ואינם עובדים לנביא השקר שלהם. אמנם היות שגם לגבי מסגד יש מחמירים, אין להכנס למסגד ללא שום צורך. אבל בצורך גדול היות שרבים מקילים, יש לשאול רב האם ראוי להקל לפי הנסיבות.

תשובה: חז"ל אסרו באופן מוחלט להיכנס למקום שעובדים בו ע"ז. ואפילו אם אינו עושה כן בכדי ליהנות מהמקום או בכדי לכבד את אנשי המקום, אלא בכל אופן הדבר אסור אפילו אם יש בזה משום דרכי שלום. ולכן היות שהנוצרים עובדים ע"ז בשיתוף, וכנסיה נחשבת כמקום ע"ז, הדבר ברור שאסור להיכנס לכנסיה גם כאשר זה למטרת לימוד

אני רואת חשבון. בין לקוחותי ישנה חברה המפיקה הצגות ואירועים שונים. חלקן מקהלות נוצריות בכנסיות, ובחלקן יש מופעים לא צנועים. האם מותר לי לבצע ביקורת עבור חברה כזו או שיש בכך איסור של מסייע לדבר עבירה?

בשום אופן ובשום צורה לסייע להן. ובאשר לסייע למופעים לא צנועים, גם בזה יש איסור של "לפני עיוור", וגם בזה אם יכולים למצוא גויים שיעשו עבורם את העבודה יש מקום להקל בשעת הדחק. ההיתרים הנ"ל הם היתרים של שעת הדחק, אבל לכתחילה אם אפשר- ראוי להשתמט מלסייע לדברים כאלו, וכבר אמרו חז"ל "הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו".

תשובה: אם בפעילות של הכנסיות לא מעורבים יהודים, הרי זה תלוי במחלוקת הפוסקים האם בני נח מצווים על השיתוף. וממילא לדעת המחמירים אסור גם לישראל לסייע להם מדין "לפני עיוור לא תתן מכשול". אמנם אם הם יכולים למצוא גוי שיעשה עבורם את העבודה המדוברת אין בזה משום לפני עור, ואז יש מקום להקל בשעת הדחק. וכל זה רק כאשר העסק של האגודות הנ"ל מתמקד רק בציבור הנוצרי. אבל אגודות העוסקות גם בפעילות מיסיונרית, אסור

חברות לספסל ההמתנה

התרמנו את ידידנו ומקורבינו להעתיר בעדנו, גייסנו 40 נשים שתאמרנה 40 פעם את ספר התהילים בזמן המסוגל, דאגנו שמספר ניכר של אנשים צדיקים ישמעו על מצוקתנו ויעתיר מברכותיו. החלטנו אחר כך לקחת פסק זמן, להניח לזמן מה מן המאמצים והתחוננים, להרפות ולנקוט בשיטה של השלך על ה' יהבך, אני שכבתי ואישנה כי ה' יסמכני. לאחר מכן הקצנו מן השינה והחלטנו להפוך צד והתחזק בהודיה ושמחה. אמרנו יום יום מזמור לתודה, ניהלנו רשימה של ניסים והשגחות פרטיות והתחזקנו מאד באמונה. הסתכלנו רק על המחצית המלאה של הכוס והדחקנו מליבנו בהחלטיות את החללים החסרים. עשינו המון, למדנו המון, גמאנו קילומטרים רבים וארוכים בדרך, ועדיין... עדיין בתפאורה המקומית הזאת, הלא מרפה הזאת, במקום הגזור שלנו בין שמים לארץ, מצאנו את עצמנו יושבות על אותו ספסל עץ בתחנה. מסתכלות על האופק המשמים ללא שום ענן מבשר, מחוברות וכבולות לחור המציק שעדיין נשאר שם כפי שהיה, ממתין בסבלנות, וחוות שוב את טעמה של ההמתנה.

היו רגעים שהתייאשנו. החלטנו ללכת משם, להפסיק לחכות כבר כמו עני בפתח, אם לא רוצים לתת לנו אז לא צריך ודי. פיתחנו הומור שחור, שידרנו שמה 'כפת לנו, השלמנו כבר, אנחנו בסדר עם זה. מתחת למעטה הציניות הדקיק היה שם גם קורטוב התרסה. אולי חיכינו בסתר לב שמישהו, מישהו מסוים מאד, יבין וישמע. יבין שאי אפשר כבר ככה, שאנחנו לא מוכנות יותר, שמוכרחים לתת לנו את מה שאנחנו כל כך

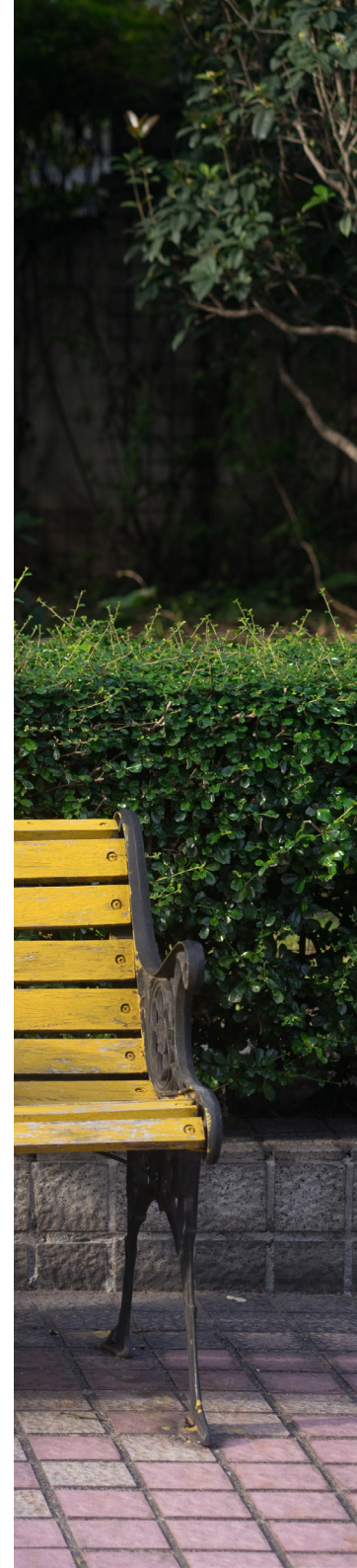
פעם חשבתי שלחכות זה רק... לחכות. סוג של לא לעשות כלום. לשבת על הספסל, לנדנד את הרגליים, לפהק מפעם לפעם ולהעביר את הזמן בבטלה פסיבית, עד שמשוהו יקרה. מה הבעיה לחכות? לעשות זה קשה, לרוץ זה מעורר התפעלות, להשיג ולפעול זה הכי שווה. לחכות זה לא חכמה. מי מעלה בדעתו כמה... כמה חכמת חיים צריך בשביל להיות אלופי-חיכיה שכאלו, שיודעים איך לשבת על הספסל הזה שמחכה לכל אחד מאיתנו בצמתים שונים בחייו. כמה כוח צריך בשביל לא לברוח. כמה סבלנות ואמונה צריך כדי להמשיך ולשבת ליד החור הפעור הזה בחיים, לדעת שמיצינו את כל הניסיונות וההשתדלויות ומכאן ואילך נותר לנו רק... לחכות לישועה. המתנה ענקית, ארוכה, מתמשכת, מתסכלת, המתנה שמרגישה בנפש כמו אלפיים שנה.

הרי מה לא עשינו, כבר הורדנו יותר מאלפיים דמעות, שפכנו אלף אלפי תפילות, ניסינו המון סגולות וקבלות, ואפילו תרמנו סכומים לא מבוטלים לקופות הנכונות. עברו עלינו כבר כמה וכמה עיתות רצון בהן שאבנו מתוך תוכנו את התפילה הכי אמיתית, הכי עמוקה, הכי פשוטה ומסכמת והכי מעוררת רחמים וקורעת שערי שמים. קרענו את שערי הלב. מלמלנו גם תפילות יבשות באפס כוחות. התמדנו יום יום בבקשה ושילבנו אותה בתפילות השגרה פעם אחר פעם, כמו מים ששחקו אבנים. עם הזמן, משרפו ידינו מתפילותינו אנו, ופקפוק התגנב לליבנו אם אמנם הן נשמעות בשמים או שמא עוונותינו מעכבים בעדן, רתמנו לעגלתנו גם את תפילות הציבור.

הפינות. לעיין שם בקפלי הלב, בקפלי עצמנו, להעביר יד מלטפת על סדקים ישנים, למשש עורקים כאובים, לאתר שם גם מכרות בלתי מעובדים של יהלומים וזהב. לעלות חזרה אל עין השמש, חכמות מעט יותר, בוגרות ושקולות מעט יותר, ולהביט השמימה בסוג של כניעה חדשה. להבין שיש למעלה ממני, להרגיש את זה. לחוש שמישהו מתבונן עלי, מצפה בסבלנות, מחכה לי לא פחות מאשר אני מחכה לו, ומעניק לי ברגע זה את ההמתנה של החיים שלי במתנה. מישהו שבנה ועיצב בשבילי את הרגע הזה, והוא חשוב ויקר לו לא פחות מתחנות אין ספור שגומאת רכבת דוהרת. מישהו שיודע היטב עד כמה אני רוצה, ואוהב עד כמה שאני לא יכולה להבין, ובכל זאת ממתין עמי, בשבילי, בסבלנות, כי ככה טוב בשבילי עכשיו. הרגע הזה בו בלעתי את הרצון העיקש שלי כמו גוש מר, ועשיתי מקום נכנע ומאמין לרצונו של בורא עולם, הוא רגע בו נולד משהו חדש בעולם, משהו מתוק וסודי שיכול להיווצר רק מתוך מקום יהודי וניסי של המתנה מאמינה. אנו לא לבד שם על הספסל. כבר אלפיים שנות המתנה של עם שלם מצטברות שם, מתעבות, מכות שורש ומצמיחות פירות סמויים ונפלאים. אין רגע אחד שיצא לבטלה. אין דמעה אחת שלא זרעה, שלא השקתה. אין תקווה אחת שהתבזבזה לחינם- כי הנה, אנו מובטחים ועומדים שכהרף עין היא עוד תבוא, הישועה.

מבקשות, אחרת אנחנו לא אחראיות לתוצאות. אחר כך מאסנו בלגלוג הזה והחלטנו רק לברוח. ברחנו לכל כיוון אפשרי, קיבלנו בתודה כל הצעה שהגישה לנו קורטוב של היסח הדעת וניתוק מן הכאן והעכשיו. יש עוד דברים בחיים. העולם לא נגמר בחורים מסוימים, מציקים ככל שיהיו. שאבנו סיפוק רב משלל עשייה והישגים, ועשינו טוב לעצמנו ולאנשים. ועדיין, עדיין, כמו מים שגואים אט אט בנחל, שוב הגיע רגע כזה, של אלף רגעים ומצבים שהצטברו יחד והציפו את המפלס עד לסף העליון. שוב היה רגע כזה בו ישבנו מוצפות עד צוואר, בעיניים מוצפות בדמעות בכי, עלבון, צער וציפייה, ותלינו אותן בשמים. רגעים בהם לא נותרה לנו ברירה כי אם לברוח אליו, להשיל את כל המסכות, להכיר כי אין מנוס כי אם לעשות למען נפשנו, להכיר בכאב ולהתפלל עליו ו... לחכות.

יש שם שקט, על ספסל ההמתנה, שקט עמוק ומאפשר וארוך, שיש לו הרבה זמן וסבלנות כדי לאפשר לכל מיני תהליכים לקרות. זה מקום שאין בו אנשים, כל הרכבות העמוסות והדוהרות על ימין ועל שמאל שצופרות בחדוות ניצחון לא מתקרבות אליו בכלל, אף אחד לא מתנדב לשבת איתנו על אותו ספסל, הוא ממש פרטי ומכיל בגוון האישי שלו רק אותנו. זר לא יבין זאת. יש שם זמן רב המאפשר להפסיק ללכת סביב שולי הבור ולהשתלשל אל תוכו, להדליק שם נר קטן כמו של בדיקת חמץ ולבחון לאורו בעיון ובנחת את כל

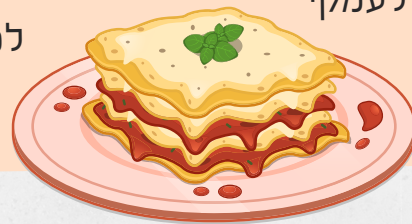

יש לך מתכון טוב ללזניה?

אמנם אין כאן קשר מדויק, אבל אין ספק שהדקדוק בהלכות בין המצרים ותשעה באב כפשוטם יתרום את תרומתו לקיים את המוטל עלינו כיהודים בימים אלו.

לכאורה תמיד אפשר למצוא היתר זה או אחר ויש על מי לסמוך... אבל לא נוכל לבוא אחר כך בטענה שאין אנו מרגישים את החורבן. הרגשת החורבן תבוא עם דקדוק ההלכה המוחלט, אפילו בעצם ההימנעות מלצאת בחום היום בכדי שלא לסבול מזיעה- יתרום את תרומתו בלי ספק לעורר את הרגשת הלב. גם שימת לב לעשרות הפעמים בהם אנו מבקשים על בית המקדש והגאולה העתידה יתרום את חלקו להחיות בנו את החורבן, ובכך יתקיים בנו "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה".

רוצה לזכות גם? אז אולי השנה, תוך כדי שאת מפזרת בנדיבות את פתיתי הגבינה הצהובה, תזכירי לך ולילדיים למה הארוחה הפכה לחלבית, ומהי בעצם המטרה של המנהגים המיוחדים בימים האלו.

תמו"ז - דורשי רשומות פירשו זמני תשובה משמשים ובאים.

מזל החודש הינו על שם סרטני המים המתרבים בתמוז, וצימאונם גובר עקב החום הגדול. בנוסף- בחודש זה נראית בשמים מערכת כוכבים דמויי סרטן.

בחודש תמוז אירעו צרות לעם ישראל, חמש מתוכן אירעו ב"ז בתמוז: נשתברו הלוחות, בטל התמיד, הובקעה העיר, שרף אפוסטמוס את התורה והועמד צלם בהיכל ה'.

לזכר אירועים אלו, החל מיום זה ועד לט' באב עוברים עלינו שלושה שבועות של צער וצמצום הנאות הגוף. אני יודעת, רק להיזכר בזה גורם לכן להתגרד ולנוע באי נוחות... בדיוק בשביל זה אני בוחרת להביא בפניכן מדבריו המופלאים של הגה"צ ר' אריה לייב שפירא, שכתב לאחר ימי האבל על פטירתו של אביו הדגול ר' שלום צבי זצוק"ל. לאורך שנת האבלות קבעו חכמים דינים והנהגות מיוחדות לכל תקופה. קשה שלא לחוש כיצד ירדו חז"ל לעמקי

נפש האדם באבלותו, באופן שקיום כל הלכה ומנהג לא מאפשרים לו להסיח דעת מאבלותו.

'אם היו בני אדם ארזשים'...

כלום. נרוץ שנינו
יחד לירושלים.

ואם חלילה לא יבוא, תכיני שעועית"...

א מוראדיגא זאך! כך חיו את המשיח! אחכה לו בכל יום,
שיבוא'. (הגדה 'יחי ראובן')

סיפר הרה"ג ר' **יצחק לוינשטיין זצ"ל**: לפני יותר מארבעים
שנה הפעילו בבית הוריו, שגרו בשכנות צמודה למרן ראש
הישיבה, הגאון הגדול רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל- קלטת
ובה הושמע שיר על המילים 'על נהרות בבל'. לאחר כמה
דקות באה הרבנית שטיינמן לביתם, ואמרה שראש הישיבה
אומר שהשיר הזה מעורר אצלו געגועים לבית המקדש
ומקשה עליו את הריכוז בלימוד...

לו יהא וגם אנו נתגעגע כך. וכשנתגעגע באמת, נרצה
באמת ונבקש באמת, חזקה על תפילה אמיתית שאינה
שבה ריקם, ובמהרה יבנה המקדש ותשרה שם השכינה
לעולם. (הרב ליוש, דרשו)

שח **רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל**: 'בתקופה בה למדתי
בישיבה לא היו חדרי אוכל בישיבות. הבחורים ואני בתוכם
היו אוכלים 'טעג' (ימים) אצל בעלי הבתים שבעיר. בוקר
אחד, כאשר בעל הבית אצלו התארחתי הלך לעבודה,
הבאלעבוסטע שאלה אותו: "משה! מה אתה רוצה שאכין
לך לארוחה?"

הוא ענה בטבעיות גמורה: "תשמעי, לאה! אם המשיח יבוא
- אל תכיני כלום. נרוץ שנינו יחד לירושלים. אם חלילה, הוא
לא יבוא - תכיני אטריות"...

למחרת אכלתי שוב באותו בית, ושוב אני שומע את
הבאלעבוסטע שואלת את בעלה עם יציאתו
לעבודה: "משה, מה
אתה רוצה שאכין לך
היום לארוחה?"

ושוב ענה בטבעיות
גמורה: "אם המשיח
יבוא, לאה, אל תכיני

לתגובות: c7613795@gmail.com

פנינים ורסיסי אור מדמותו של מרן ראש הישיבה, הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין זצוק"ל.

נכסי רוח שנשארו למזכרת, סיפורים אותנטיים מכלי ראשון ששיתפו איתנו בנות משפחה, שובל של געגועים ורצון לגעת בשולי הגלימה. משהו לקחת הביתה. רגעים מתוקים של "אשריך" אותם נוכל לאמץ אל ליבנו ממשנתו הגדולה של מרן זצוק"ל. מ. וויס

הוא היה אז ילד קטן, ברוסיה, עדיין לא בן 10 שנים. יום אחד, הוא קיבל שוקולד! קשה לתאר במושגים של היום מה היה ערכו של שוקולד בעיני ילדי התקופה של לפני תשעים שנה... לא רבים הם הילדים שזכו אז לטעום ממתקים, ובוודאי לא רבים היו הילדים שידעו אז בכלל מהו שוקולד...

אך כשהגיע גרשון הקטן לביתו עם קוביית השוקולד ביד, פקחה אחותו הצעירה זוג עיניים מתחננות, ואולי אף לא העזה לבקש במילים. גם היא רצתה שוקולד...

"קחי" הוא תחב לידה את הקוביה, "אני מוותר לך. אני כבר לומד תורה. לי כבר מתוק בפה..."

כבר משחר ילדותו, גדל מרן הגאון הגדול רבי

גרשון אדלשטיין זצוק"ל על ברכי אהבת תורה. הוא ספג אל קרבו את אהבת התורה של אביו שלימדו תורה בסתר תוך מסירות נפש של ממש. הוא גדל על אהבת התורה שרחשה אימו כל חייה, עד כדי ששלחה את שני בניה הקטנים ללמוד תורה בעיר אחרת, בעת מחלתה ממנה לא החלימה. ובכך נפרדה מהם פרידת עולמים...

"פיקודי ד' משמחי לב"

לא תיפלא התשובה שענה, כאשר לימים שאל קבוצת בחורים אמריקאים שבאו אליו לקבל חיזוק: "מפני מה לומדים תורה?" "למה צריך ללמוד תורה?" הבחורים ניסו את כוחם בכה ובכה, אך את התשובה שמרן ראש הישיבה ענה להם לבסוף, לא ציפו לשמוע. "לומדים תורה כי זה מעניין! לומדים תורה כי זה טוב, כי זה מתוק!"

"פיקודי ד'... משמחי לב" הוא אמר. זו צריכה להיות התחושה בעבודת ה'.

גם אשתו, הרבנית הצדקנית מרת הניה רחל ע"ה, לא חשה בהקרבה ובמסירות שלה כלפי התורה, אלא היא פשוט אהבה. ואהבה, כידוע, מקלקלת את השורה...

מספרת לנו נכדתה סיפור אחד מני רבים: סבתא אהבה מאד לנסוע לציון הרשב"י במירון ולהעתיר בתפילות. מדי תקופה היא היתה מכתת את רגליה,

אשריך
בעולם
הזה
וטוב
לך
לעולם
הבא

סבא הניח את ידו על כתפי הבחור ברכות. "מה שמעניין אותך" הוא לחש בחיוך חם, "זה מה הקב"ה חושב עליך!"

פעם לנהג מונית. פעם עבר ברחוב 'חפץ חיים' בב"ב, בו עמדו באותה עת שתי מוניות האחת מול השנייה. הכביש היה צר ולא ניתן היה בו זמנית לשני רכבים לעבור יחד, ואף אחד מהנהגים לא הסכים לוותר על המעבר. היה חבל להם על הזמן, על הדלק, ו-איך לא, על הכבוד...

סבא נמלא רחמים, ניגש לאחד מהם ולחש לו: 'כדאי לך לוותר, תהיה לך אחר כך הרגשה כזו מתוקה...' זה סיפור שכל כך אפיין את סבא, כדאי לך, לא שאתה חייב, אלא בשבילך! אם אתה רוצה ליהנות מהחיים, אז תוותר, תסלח- ותחיה חיים של תורה ומוסר.

מין ראש הישיבה הרבה לדבר על הזהירות מפגיעה בזולת, כמה זה חמור וצריך לברוח מזה. "יחד עם זאת" היא ממשיכה, "הוא דיבר כל הזמן גם על הנושא של לא להעביר ביקורת על אחרים, גם אם מתנהגים שלא כראוי, לא להקפיד ולא להיפגע..."

אני עובד בישיבה...

"אני חושבת שהסוד בגללו הצליח כל כך בחייו" משתפת הנכדה, "נבע מכוח הענווה שלו. לכן סבא דיבר כה רבות על חיים מאושרים, מהדוגמא האישית שלו ניתן ללמוד שהכל נובע ממידת הענווה. אם אדם לא חושב כל הזמן על כבודו ולא מחשיב את עצמו, ממילא הוא לא כועס כשפוגעים בכבודו, לא נפגע כשמורידים ממעלתו ולא מחפש להרשים את השני בכל הדרכים. ממילא הוא

עולה על אוטובוסים ועושה את דרכה מירונה. באחת מנסיעותיה היא חפצה שגם סבא יתלווה אליה, וכך היה.

לפני היציאה מהעיר היא שמה לב שמבטו מהורהר ופניו מביעים מועקה... סבתא לא דיברה הרבה, היא רק פנתה אליו בהסכמה שהיא תיסע לבד והוא יכול לרדת.

וכך אכן היה. מרן הספיק עוד לרדת בבני ברק ולחזור לעסק התורה, מחמד עיניו, ואילו סבתא המשיכה בנסיעה לציון הרשב"י – לבדה. היא הרי לא רוצה להכאיב לו, היא גם לא רוצה להכאיב לעצמה...

"זו היתה גם דרך חינוכו של סבא, זו היתה משנת חייו" שחה לנו נינתו הגב' ר. פאלי. "סבא הרבה לדבר בלי הרף על המתקנות והעריבות בחיי התורה, על השמחה והאושר שאמורות למלא את ליבנו. גם כשביקשו ממנו לדבר לבחורות מבוגרות, הוא דיבר על כך שצריך לדאוג שתהיה תעסוקה, שיהיה סיפוק, שיהיה שמחה..." כן, ר' גרשון הרבה לדבר ללא הרף על כך שהתורה והמוסר, הם הם הדרך היחידה אל האושר. "אשריך בעולם הזה - זה פשוט" הוא היה אומר לגבי העמל וההסתפקות במועט שהתורה נקנית בהם, "החידוש הוא שלמרות שכל כך טוב בעולם הזה עם חיי התורה, זה לא גורע מה'טוב לך לעולם הבא!'"

עוד נכדה נזכרת בסיפור מיוחד: הוא חי כל כך את מה שאמר

זוכה לאיכות חיים רגועים ומאושרים.

שמעתי מאחת מקרובות המשפחה, שהיתה מספרת שבמשפחת מובשוביץ ממנה הגיע, היה מקובל לומר: 'לא להרגיז ולא להתרגז'... שני הדברים בו זמנית, גם לא לפגוע וגם לא להיפגע...

נספר סיפור מדהים שאירע לפני שנים רבות. יום אחד הגיע בחור לישיבת פוניבז' ביום הראשון של ה"זמן", תוך כדי שהוא גורר אחריו מזוודות כבדות. הבחור שלא הכיר את הישיבה, וגם את ר' גרשון לא הכיר, פנה למרן שבדיוק עבר שם, ובתמימות ופשטות שאל אותו- "היכן הישיבה?" ר' גרשון ענה לו: "אני גם הולך לשם, בוא איתי". שאל אותו הבחור "מי אתה?" ענה לו ר' גרשון "אני עובד בישיבה", והוסיף וביקש להקל על הבחור ולקחת ממנו תיק אחד עד לישיבה. הבחור הושיט לו תיק אחד בתודה, ולמחרת, מה רבה הייתה תדהמתו כשגילה שאותו יהודי, מוסר שיעור בישיבה...

זה נהנה וזה אינו חסר...

ילד מסוים היה נהנה ללכת לצידו של רבינו בכל שבת לאחר התפילה, והדבר נמשך תקופה ארוכה. אחד מהתלמידים שחשש שמא זה מפריע לרבינו, במיוחד עקב כך שאותו ילד היה נצמד אליו, ביקש להסיט את אותו ילד משם. אך רבינו ששם לב לכך עצר אותו ושאל בפליאה: מה זה מפריע לך? הוא נהנה מכך ולי הדבר אינו מפריע. "זה נהנה וזה אינו חסר", ולמנוע זאת ממנו, זוהי סתם מידת סדום...

סיפר פעם תלמיד כי הגיע לשאול שאלה בלוויית בנו הקטן, וכשישב לשאול את השאלה הושיב את בנו על ברכיו. הילד, שישב בדיוק ממול ראש הישיבה, בעט בו מבלי משים בכל זמן השאלה. ר' גרשון כמובן לא הגיב במילה.

זאת ועוד, לאחר מכן גילה התלמיד כי מרן ניקה בשקט את מכנסיו, משום שהקפיד מאוד שלא יהא רבב על בגדיו. אך במשך השיחה לא נראה היה כי הוא מרגיש במשהו...

כחלק ממידת הענווה, התרחק מרן ראש הישיבה מכל בדל של פרסום וכבוד ועבד את ד' בהצנע לכת ובסתור.

כשזכה אחד מתלמידיו לסיים את הש"ס וניגש לספר לו ולהתייעץ איתו בנוגע לסעודת המצווה, ר' גרשון התרגש מאד, לחץ את ידו בחמימות ואמר: "כמה שפחות פרסום יותר טוב. תוכל להזמין את המשפחה הקרובה ממש, אך אין צורך בפרסום, כמה שיותר קטן..."

גם כשפרסמו אודותיו סיפורים, הוא לא הסכים בשום אופן וביקש להפסיק מכך מיד.

מספרת נינתו הגב' מ. פלאם: אחד הסיפורים שאני זוכרת על אחת מנכדותיו, היה כשהציעו לה להיות מדריכה בסמינר. כמובן שלהיות מדריכה בסמינר זה דבר חשוב ונחשב, אך כמו בכל עניין, גם כאן הלכו הוריה להתייעץ כמובן עם סבא. סבא שקל בדעתו את הצדדים לכאן ולכאן, ואמר שאמנם להיות מדריכה זו גמילות חסדים עם החניכות, אך במקרה זה אינה חייבת לגמול חסד דווקא איתן, והיא יכולה לקיים את המצווה הזו גם בבית. הבחירה בידה ויכולה לבחור כך או כך.

אמה שאלה אותו: "אולי בכל זאת זה כדאי בשביל השם הטוב שיהיה מכך? מדריכה בסמינר זה הרי נותן 'שם'..."

רב גרשון רגיל היה לומר, שמיסודות העבודה שאדם יכיר בערך עצמו!

שמענו מפי ת"ח אחד, כי ראש הישיבה היה מייעץ שיכתוב האדם את מעלותיו וישנן אותן לעצמו! וביאר שאם אדם לא מכיר היטב בערך עצמו, עלול הוא לחוש 'חלישות הדעת', ועל ידי זה יכול להיכשל רבות בעניינים של בין אדם לחברו, וכן בשל בין אדם למקום.

"הרבה פעמים מצוי שאנשים מחשיבים את עצמם פחות ממה שהם", אמר מרן ראש הישיבה. "ראיתי הרבה אנשים בעלי מדרגה שאינם מחשיבים את עצמם ואינם יודעים את מעלותיהם, ומחמת זה מרגישים עצבות וחוסר שמחה, ויש שמקבלים דיכאון עד שאינם יכולים לתפקד, והרבה טועים בזה. ואם רק יתבוננו קצת, יראו שיש להם מעלות.

מי שיש לו מידות טובות, למשל, צריך לשמוח בזה ולעשות מעשים טובים מתוך אהבת חסד, ויחד עם זה ילמד ספרי מוסר להתעלות ולקבל עוד מדרגות."

האדם השלם במידות

אדם המנהל מוסד חינוכי הגיע לפני רבינו ושאלו אודות תרומה מאדם מסוים עבור המוסדות. ענה לו רבינו שלא רצוי לקבל ממנו כסף, מכיון שהוא אינו הגון.

לאחר מכן הגיע שוב אותו אדם ושאל במבוכה: 'אותו נדיב מתקשר אלי רבות, מה אעשה?'

מחה בו רבינו- "מדוע אינך עונה לו? אמנם לקבל ממנו כסף אינך

"שם?! הוא נחרד, "לעשות דברים בשביל 'שם'??? מי שעושה דברים בשביל 'שם' יש לו בעיה נפשית...!"

סיפרו גם שבא אליו פעם אחד מקרובי המשפחה, בחור בשיעור א', וסבא התעניין אצלו כיצד הוא מסתדר בישיבה ואם הכל בסדר. הבחור ענה לו שאמנם מסתדר מצוין ברוך ד', אך מעניין אותו מה חושבים עליו האחרים, ואינו יודע עדיין אם נחשב לבחור טוב או לא ואיך מסתכלים עליו.

סבא הניח את ידו על כתפי הבחור ברכות. "מה שמעניין אותך" הוא לחש בחיוך חם, "זה מה הקב"ה חושב עליך!"

שאדם יכיר בערך עצמו

יחד עם זאת, מרן לא התכחש למעלותיו. הוא הכיר בערך עצמו וידע לנצלו לעליה והטבה עם הזולת. "באחת החתונות" מספרת נכדה נוספת, "כאשר היה בדרכו לצאת מן האולם, נזכר לפתע שלא הצטלם עם החתן והכלה. מיד הוא ביקש שיקראו להם, להצטלם... בפעם אחרת כשזה קרה, סבא דאג להצטלם עם הזוג תוך כדי שמחת ה'שבע ברכות'.

הוא ידע שהוא משמעותי להם, אך יחד עם זאת הוא גם ידע שכל המעלות וההצלחה הן מאיתו יתברך, ולא החשיב את עצמו יותר מאחרים בשל כך. הוא חי עם הענווה, ואף היה מרבה להדריך בשיחותיו השבועיות איך מגיעים אליה.

פעם אמר לאחיו, שרבים מתקשרים לשאול אותו שאלות, פשוט כי שם המשפחה שלו מתחיל באות א' ברשימת הרבנים שבספר הטלפונים...

יכול, אבל איך יתכן שאדם מתקשר אליך ואתה לא עונה?!"
הוא דאג להתייחס בכבוד לכל אדם ולתת לו את ההרגשה הטובה ביותר, גם אם יהיה זה ילד קטן או אדם שפחות נחשב...

"שוב ושוב היה מזכיר סבא את עניין המידות. מידות ומוסר. מידות ומוסר" מספרת נינתו הגב' ר. פאלי. "גם בכרטיס שהיה מופץ בביתו של סבא, בו נכתבו עצות מפיו לחיזוק ולישועה, העצות סבבו סביב נושא זה"

"באחת הפעמים שהגענו לביתו לסעוד עמו את סעודת ליל שבת" מספרת נכדתו, "השולחן היה מוקף באורחים רבים, עד שלאחד הילדים לא נותר מקום ראוי לשמו, והוא נאלץ לשבת על כסא קטן בפנינה. סבא, למרות שנתן את היחס הראוי לכל אחד מהמשתתפים, והיה עסוק בדברי תורתו ובזמירות השבת, גם כאן לא שכח... בסיום הסעודה, סבא ניגש לנין הצעיר והחל להתעניין בשלומו ובשלום לימודיו. הוא שם לב...

מאותו יום, אותו ניין לא מוותר על המקום "המיוחס" בקצה השולחן. שם בפנינה, הוא כבר יודע, שם הוא יקבל הכי הרבה 'צומי'..."

גם בישיבתו המונה אלפי בחורים, הוא דאג לכל בחור ובחור כבן יחיד. "עד היום אני זוכר" מספר אחד מתלמידיו, "את אחד מחבריי שהיה יתום. רב גרשון היה לו כאב ממש. הוא הקשיב לו, הדריך אותו ודאג לו למחסורו. באחד השיעורים שמסר ראש הישיבה ישבתי לצידו של אותו בחור בשורה הראשונה, ונדהמתי למראה עיניי. ר' גרשון, שהיה אז כבר קרוב לגיל תשעים, שעל כתפיו מוטל היה עול הישיבה הגדולה, עול הציבור ועוד ועוד, לא שת ליבו לכל אלה, ובדרכו אל מקום מושבו על הקתדרה- כופף את ראשו לעברו של הבחור בלי שאף אחד שם לב לכך, ושאל בשקט,

במתיקות ובנועם: "מה נשמע?" וזהו.
כוחו של 'מה נשמע'!

דרכו של מרן בחינוך

עוד סופר עליו, שלביתו הגיע בחור באחד הימים. הבחור שוחח עם ראש הישיבה, כשלפתע נכנס בנו של מרן. הללו החלו לדבר ביניהם כהרגלם בשפת האידיש. לאחר כמה רגעים, פנה רב גרשון לבחור בשאלה: "אתה יודע אידיש?" "לא", ענה הבחור... "אז נמשיך לדבר בלשון הקודש" פנה רב גרשון לבנו, "כדי שגם הוא יבין את מה שאנחנו מדברים!"...

דברי ה"חזון איש" על מהותו של תלמיד חכם, עדיין מתנגנים באזנינו: 'ואמנם האיש הזוכה לידיעת התורה, הוא הולך בין אנשים, ונדמה כבן אדם. אבל באמת הוא מלאך... ומרומם על כל תהילה...' סבא באמת היה מלאך. הרגשנו את זה גם לפני שנתיים וחמש ועשר. היה לו משהו מלאכי וטהור. אבל בו זמנית, הוא גם הלך בין אנשים... בפשטות, בצורה רגילה ובענווה.

כאמהות בישראל, מה תוכלנה לספר לנו על דרכו המיוחדת בחינוך?
מספרת נינתו גב' ר. פאלי: "שמעתי שאמר שהיום יש רק ימין מקרבת. היום אין את השמאל הדוחה... רק בנועם. לא לכעוס. לקרב."

אחת מבנות המשפחה: "סבא היה נזהר מאד מלהעיר לבני הבית. בשנים האחרונות, היו באים הנכדים לישון אצל סבא. פעם אחת, כשישן אצלו אחד מנכדיו בשבת, הוא קיפל את מכנסיו בקפידה לפני השינה והניח על הכסא. סבא שם לב שהקיפול נעשה בדיוק לפי קפלי המכנסיים המקוריים, שכידוע שאסור לנהוג כך בשבת,

אך שתק ולא אמר מילה.

למחרת, סבא קיפל את הבגד של עצמו ואמר כבדרך אגב לנכדו: 'למשל לקפל בגד בכזו צורה שמתקפלת בדיוק על הקפלים, אסור לעשות זאת בשבת...' ולא הוסיף..."

עוד זירז ואמר שהעיקר בחינוך, שתהיה 'אווירה טובה בבית'.

וחזר הרבה מאד פעמים על כך שהיום הכל צריך להיעשות בדרך של 'ידידות', 'עם הומור' (כלשונו!) וחזר על כך רבות.

מין גם הזהיר מאד שלא לשבח ילד בסמוך לאחיו האחרים (מפני קנאה וחלישות הדעת). ופעם לשונו בזה היתה: 'זה אסור! אסור! אסור! אסור!'

מהנחיותיו של מרן זצוק"ל בנושאי עבודה

מספרת נינתו הגב' מ. פלאם: אחת מבנות משפחתו התייעצה פעם עם סבא לגבי הצעת משרה מסוימת, תוך שהיא יודעת שמשרה זו היתה מאוישת עד לא מזמן על ידי חברתה שעזבה מחוסר הצלחה. סבא ענה לה שאם היא תצליח במקום העבודה החדש, זה יכול לגרום לחלישות הדעת לאותה חברה שלא הצליחה, ואם יש מישהו שיכול להיפגע - אין לקחת את המשרה!

ראש הישיבה הרבה להתבטא בביטויים שונים על כסף. הוא חזר והדגיש שהממון הינו רק אמצעי וחלילה לנו להפוך אותו למטרה. "צריך להתרחק מחמדת הממון" הוא היה אומר שוב ושוב, "חמדת הממון זו סכנה"

כששאלו אותו בנוגע למעבר עבודה, אמר תמיד שאם הסיבה היחידה למעבר היא כסף - אז לא לעבור. "בשביל כסף לא עוברים עבודה" הוא אמר. אך כשהיתה הסיבה שונה, וכשלא היה טוב

לאישה במקום העבודה, אמר תמיד שצריך שיהיה לה טוב. ואם לא טוב אז צריך לעבור!

"עוד עניין אפשר ללמוד ממנו בענייני עבודה: באחת הפעמים שנסע סבא במונית, הוא פנה לנהג: 'יודע אתה שהינך עושה כעת חסד?'

'אני?' תמה הנהג, 'וכי איזה חסד אני עושה, הרי אני מרוויח כסף ועובד לפרנסתי?'

סבא ענה לו: 'נכון, אתה עובד לפרנסתך, אבל אם תחשוב כל פעם שאתה גם עושה חסד בכך שאתה מסיע אנשים למקום אליו הם צריכים להגיע, כל היום שלך יהיה מלא וגדוש במצוות!'

מספרת נכדה נוספת: "סבא תמיד היה מדבר על תפילה שזו ההשתדלות הראשונה והטובה ביותר, ובפרט היה מדבר על תפילה על רוחניות שמובטח שאינה חוזרת ריקם. לכן, אני חושבת" היא אומרת בענווה אופיינית, "שאם נתפלל כל יום לפני היציאה לעבודה שלא ניכשל ושלא נתבלבל וכו', אז וודאי שהתפילה הזו תתקבל. 'תפילה על רוחניות- אך פעם אינה שבה ריקם!' כך היה סבא חוזר ואומר.

הדמעות של הסבתא

"ארצה שעיר". ניגנו התלמידים בקולם הערב מתוך החומש. "לארץ שעיר" המשיכו לנגן את פירוש הטייטש. "למה כתוב 'ארצה' עם ה"א בסופה?" שאל המלמד את תלמידיו, והסביר: "רש"י במקום מפרש שכל מקום שהוצרך לכתוב את האות ל' בתחילת המילה, הטיל את האות ה' בסופה". התלמידים מהנהנים בראשם בהבנה.

”סבא תמיד היה מדבר על תפילה שזו ההשתדלות הראשונה והטובה ביותר, ובפרט היה מדבר על תפילה על רוחניות שמובטח שאינה חוזרת ריקם.

כמה זה מחייב...

מישהו לקחת הביתה

הגיע אברך אל רבנו ושאל אותו: הרי בכל שנה מגיעים תלמידים רבים לישיבה, ובתוכם לפחות עשרה שהם בעלי כשרונות גדולים שיכולים לצאת גדולי ישראל. אם כן, היכן הם כיום אותם בחורים? מדוע במשך השנים הם נעלמים ונאבד שמם? שאל סבא: ”האם אתה שואל את השאלה הזאת משום שאתה דואג להם?” ענה לו התלמיד- ”לא, אני שואל זאת כי קשה לי על עצמי, מדוע לא יצאתי גדול בישראל”. שאל אותו רבינו, ”האם אתה לומד בכל יום מוסר?” השיב התלמיד בשלילה. ענה לו, ”הנה לך התשובה מדוע אתה לא גדל, וזוהי התשובה למה גם שאר עשרת הכשרוניים אינם גדלים...”

גם כששאלו אותו מה יכול לשנות את האדם מן הקצה אל הקצה, ולהפוך אותו לגמרי, הוא ענה: ”לימוד המוסר”.

כמה מעודד לדעת- גם בידינו הדבר!

סיפרה קרובת משפחתו: שאלה אותי מישהי- ”איך?? איך עושים את זה? תגלי מהו הסוד שלו, איך הצליח לעבור מסכת לא פשוטה של מאה שנים, ולצאת אדם כל כך גדול?” חשבתי על השאלה ועניתי לה: כשסבא היה ילד, ואח”כ היה לנער ואברך צעיר, תמיד

אצבע מורמת בהססנות מכיוון אחד הילדים: ”לא הבנתי..” הוא לחש.

”נסביר שוב, כל מקום שצריך לכתוב בתחילת המילה ל’ כגון לארץ שעיר, לחרן, לארץ כנען וכדו’, נכתב בתורה האות ה’ בסוף המילה כגון: ארצה שעיר, חרנה, ארצה כנען וכדו’. מובן?”

”לא הבנתי...”

גם אחר הצהרים כשישב הילד הרך עם אביו וחזר על הנלמד, הוא לא הבין. ואולי כך גם אחר כך, כשלמד עם מלמד פרטי שישב והסביר בנועם ובסבלנות את הסברו של רש”י במקום, הוא לא הבין...

”לימים”, היה מספר ר’ גרשון אדלשטיין, ”הוא היה לתלמיד חכם ורב גדול בחוץ לארץ”

הייתכן?!

ותירץ רבינו: ”החזון איש הסביר כי זכה לכך **בזכות הדמעות של הסבתא** בהדלקת הנרות, שהתפללה בדמעות על הצאצאים שיצליחו בתורה! ואמר על כך החזון איש, כי התורה שייכת לכל אחד ואחד, ולא רק לבעלי כשרונות, ואין זה תלוי כמה כשרון הוא קיבל.

אלא עם תפילה ועם זכויות יש הצלחה בתורה לכל אחד ואחד! כן, לא משנה עם איזה כשרון הוא נולד, עם תפילה וזכויות יש הצלחה בתורה! לכל אחד!

קטנה, ועוד לבנה קטנטנה יותר, לבנה נוספת ועוד... כך בנה את עצמו בעקביות ובהתמדה מעוד תורה, עוד מחשבה של אמונה, עוד עבודת המידות. עוד כוונה בברכה, עוד ויתור, עוד חסד, עוד תפילה, עוד ברכת המזון עם אצבע בסידור, עוד לימוד מוסר, עוד כוונה במצוות ועוד ועוד מעשים קטנים – שהם בעצם- גדולים! – ר' גרשון רצה כל חייו רק את טובתנו. כמה דאג להדריך אותנו שנזכה גם אנו לחיות חיים מאושרים...

לא בשמים היא. ניקח גם אנו ממסכת חייו המופלאה את הכוח לצאת לדרך, לעשות צעדים קטנים, להמתיק את חיינו בניגון של תורה ומוסר- כי גם אנחנו, כן, כמה אמון היה בו, שגם אנחנו יכולים.

שאף לגדולות. אף פעם לא התייאש מעצמו, למרות היותו יתום מאימו ולמרות חוסר התנאים. הוא לא ויתר לעצמו, הוא רצה לגדול! אבל צורת הביטוי שהוא נתן לכך, לא היתה בחיפוש אחר מעשים מרשימים. הוא לא חיפש את מחיאות הכפיים והזרקורים, ולא את הרעש והעסק סביבו. להיפך, ר' גרשון חי ביננו מאה שנים ארוכות, ופעמים רבות אנשים אפילו לא הכירו אותו, לא ראו אותו ולא שמעו עליו כלום! ר' גרשון עשה את כל מעשיו בסתר, בצנעה, עם הרבה לב אך בלי הרבה רושם חיצוני. ר' גרשון עמל יום ועוד יום ועוד יום ועוד... בינו לבין עצמו, בשקט, רק הקב"ה הכיר את מעשיו. ר' גרשון חי את ההווה ובכל פעם שנקרתה לידו מצוה, כאילו אמר לעצמו שאין לי אלא מצוה זו בעולמי בלבד, אין לי אלא הלכה זו בלבד ואין לי אלא רגע זה בלבד לעשות רצון בוראי.

”כך נבנה אדם גדול” היא מוסיפה. ”כמו בנין גבוה שנבנה מלבנה

עצות לחיזוק ולישועה מרשכבה”ג מרן הגרי”ג אדלשטיין זללה”ה

- א. לבקש רחמים על אחרים הזקוקים לישועה באותו עניין.
- ב. לימוד מוסר 5 דק' בכל יום.
- ג. לומר כמה פרקי תהילים בכל יום.
- ד. לדון כל אדם לכף זכות.
- ה. שמירת הלשון - שלא לדבר ביקורת על אחרים.
1. לפייס אחרים אם מקפידים עליו - ולא להקפיד על אחרים.

איך חיכיתי עד עכשיו???

ללא ספק, אני חייבת להודות שכנראה יש לי איזו בעיה. לא יודעת לאבחן אותה במילים מקצועיות (למרות שאני מתבוססת במילים אלו חלק גדול מהיממה, היות שזה תחום העיסוק שלי...), אבל זה משהו מן המשפחה של חוסר יכולת להתמודד עם שינויים, קושי בהסתגלות למצבים חדשים, מרובעות יתר, חרדה מתזוזות בחיים וכן הלאה.

אני מאבחנת בעצמי הפרעה זו באין ספור מצבים בחיים, כי היא מתבטאת כמעט על כל צעד ושעל. רוצות דוגמא נוספת? בבקשה!

כבר סיפרתי לכן, אולי בחצי פה אבל עכשיו בפה מלא, שמדריכה שיקומית לימדה אותי לצאת ולהיכנס למוניות בכוחות עצמי בעזרת מקל נחיה. אתן לא תאמינה, אבל מיד כשהתעוורת הציגו לי את השירות הזה. אמרו לי שזה יתרום מאד לעצמאות שלי, וישפר באופן משמעותי את התפקוד ואת איכות החיים שלי. אבל אני, כדרך של שונאי שינויים, העדפתי ללמוד בעל פה את לוח הזמנים ומערכת השעות של כל השכנות שלי (כחמישים במספר...), ולהתקשר לזו שהיום הוא יומה החופשי כדי שתלווה אותי למונית כשאני צריכה. כך בהלוך, כך בחזור, כך במשך קרוב לארבע עשרה שנים. ושוב אני שואלת את עצמי את השאלה הרטורית: איך חיכיתי עד עכשיו? איפה הייתי? למה לא למדתי להשתמש במקל נחיה

הפעם, בניגוד לפעמים הקודמות, אני כותבת את הטור הזה בכוחות עצמי. לא רק כותבת, אלא עורכת, מגייה, משכתבת, מוחקת, מפסקת, בקיצור- עושה את הכל באופן עצמאי לחלוטין בעזרת אותה תוכנה קוראת מסך, עליה סיפרתי לכן בטור הקודם. אני לא מצליחה לתאר לכן את ההרגשה. בזעיר אנפין- זה כאילו החזירו לי משהו מהראיה. ארבע עשרה שנים שאני תלויה באחרים בכל הנוגע להדלקת המחשב, פתיחת דף בוורד, עריכה, הגהה, שמירה, שליחה, הדפסה ושכתוב, והנה זה זורם לי דרך המקלדת לבד, לבד, לבד! זה פשוט לא יאמן! חסד ה', הבזק של אור בתוך החושך. מבחינתי, נפלאות הבורא במלוא מובן המילה!

אני יכולה לעבור מפיסקה לפיסקה, לגזור, להעתיק, להדביק, לשלוח מיילים ולקרוא אותם, לשמור קבצים ולפתוח חדשים, לדפדף בתיקיות, לרוץ בין הכותרות, להגדיר אותן בגודל, בגופן ובצבע(!!) המתאימים לי, להעמיד תוכן עניינים ולעדכן אותן, לעצב את השער(!) ולטפל בהערות שוליים. אני שיכורה ולא מיין!

ועכשיו, אני לוקחת נשימה, מסתכלת לאחור, ופשוט לא סולחת לעצמי. איך חיכיתי עד עכשיו? אני מקווה שאין ביניכן פסיכולוגית או משהו כזה, כי למקרא השורות הללו היא בודאי תציע לי סדרה של טיפולים אינטנסיביים מסוג כלשהו. אבל

שלנו ישתנו מקצה לקצה. יהיה לנו בית מקדש בירושלים, כוהנים בעבודתם ולוויים בשירם ובזימרים. ה' יכונן מלכות בית דוד מעפרה, לא יהיה שיעבוד מלכויות, נזכה לחזות בסדר עבודת כהן גדול ביום הכיפורים בכניסתו לקודש הקודשים ונאכל בטהרה בירושלים מן הזבחים ומן הפסחים. הכל יהיה בהיר יותר, קרבת ה' תהיה מוחשית יותר, וקדושת התורה תמלא את כל חללו של עולם. או אז, מסתבר, שגם אנו נשאל את עצמנו את אותה שאלה בדיוק: איך חיכינו עד עכשיו? למה לא מספיק התאמצנו למהר את הגאולה הזו ולהחיש את האידיליה הזו? איך התבוססנו שם בהרגלים של הגלות, במוכר ובידוע, וכחדנו - פשוט פחדנו מן השינויים שיביא המשיח בכנפיו. כי אחרת, למה לא התאמצנו יותר, למה לא עשינו משהו אמיתי כדי להחיש את האושר האין סופי והבלתי נתפס הזה?

אז בואו, נקום ונעשה מעשה בלי לפחד משינויים. בואו נתאמץ קצת כדי שזה יקרה ב"אחישנה", כי אם נחכה שזה יהיה בעיתה - לא נסלח לעצמנו שחיכינו כל כך הרבה זמן.. כמה עוד נלך הלאה והלאה בחושך? בואו ונקרב יחד את אותו היום בו יתגלה עלינו האור!

מיד, במקום הסיוט המתמשך הזה לי (ולשכנות שלי...)?

כך גם לגבי התוכנה קוראת המסך. כבר לפני כחמש שנים ביקרתי במרש"ל בבני ברק (המרכז לעיוור חרדי) ביום העיוור הבין-לאומי (תסמכו על העולם המודרני שגם לעיוורים מוקדש יום בלוח שנה). יצא לי 'לטעום' מלמעלה את הג'וס, התוכנה קוראת המסך, אבל מיד אמרתי לעצמי: אני בטוח לא אסתדר עם זה, זה כנראה נורא יקר, אני כבר כל כך רגילה למזכירות שלי, וחופי מזה אין סיכוי שהתוכנה תעשה את העבודה טוב כמו שקוראת אנושית יכולה לעשות... וכך, לאחר שבניתו במומחיות סוללה מרשימה של תירוצים וטענות, שבתו לקונטיינר שלי שכל כולה תלות אחת גדולה- במקום לפרגן לעצמי עצמאות מבורכת.

אבל זהו. גלגלה ההשגחה, ואני אפילו מתקשה לשחזר איך בדיוק זה קרה, והנה סיימתי את תקופת ההכשרה ויש לי ג'וס. כעת כל מה שנותר לי זה להלקות את עצמי על הזנחה, עצלות, מרובעות יתר והתבוססות אובססיבית מדי באזור הנוחות במשך קרוב לארבע עשרה שנים.

אבל בינינו, זו לא רק אני. במידה המסוימת זה כולנו.

עוד מעט יבוא משיח, אנו כבר ממש בדור האחרון, והחיים

מתוך מדור הייעוץ של שמורה | shoalot@shmura.org

(השאלות מובאות בקיצור ושינוי פרטים, לאחר קבלת רשות מהשואלת)

שלום למוקד הייעוץ של שמורה!
רציתי לשאול מה עלי לעשות כאשר
הבוס מתחיל לשפוך את הלב בענייני
עבודה?

בא להתלונן על עובדים שלא לוקחים
אחריות, ויכול לדבר איתי כרבע שעה
על כל התסכולים בעניין...
במקרים אחרים הוא גולש לשוחח על
עניינים שאינם קשורים לעבודה
כלל, כגון חרדים, בני ברק וכו'. כיצד
להסיט את הנושא לעבודה כאשר
מדובר בבן אדם שאוהב לדבר? אשמח
לתשובה בהקדם!

שלום לך יקרה!
יישר כוח על הרגישות לעניין ועל
השאלה!
אכן, נושא מצוי מאד, ודילמה אנושית
לא נעימה...
מצד אחד קשה / לפעמים בלתי אפשרי
לקטוע בן אדם שמדבר במרץ על עצמו.
מצד שני בעייתי להרגיל אותו למצב
הזה ולסגנון התקשורת, ולא נכון
הלכתית להיות בשיחה כזו.
נכון, הם בד"כ לא מבינים בתחילה מה
זה חרדיות. הם רגילים לצערנו לדבר
עם כל אדם על כל דבר, וצריך "ללמד"
אותם מה זו חרדית ומה ההבדל
בתקשורת איתך.
בדילמה כזו יש שני מסלולים:
1. העקיף, שזה מה שקורה בדרך כלל-

להעביר מסר בינאישי ברור "דוחה
שיחות אישיות".
לנהוג בכל אותם דברים שבדרך כלל
אנחנו אמורים לנהוג בהם בשיחה עם
גברים, באופן שלא יעודד אותו בשום
דרך להמשיך. כמו: לא ליצור קשר עין,
לא להביע אמפתיה, לענות בקצרה אם
צריך בכך או לא, שפת גוף שמשדרת
לכיוון המחשב או הטלפון או היציאה.
מציאת תירוץ כלשהו (לא נורא ועדיף
שגם יירמז...). לומר: סליחה, אני
ממהרת.. להזכיר את הישיבה אליה
את צריכה להיכנס, או לסדר לך איזה
צלצול שבוקע לך מהטלפון בלחיצה
ויש לך שיחה דחופה...
לענות לשאלות לא רלוונטיות באופן
סתמי "כן/ תלוי/ אהה", לנסות להפנות

את השיחה לכיוון של נושאי עבודה,
לשדר פנים רציניות וענייניות, לחתור
לסיום. לסיכום- להיות הכי הפוך
ממישהו שעושה חשק לבוא להשתכך
בפניו..
חייבת להדגיש שזה יכול להרגיש לנו
מאד לא נחמד, ולהיות אפילו מאד
קשה לביצוע- כי אנחנו באמת נחמדות
ואנושיות, ומחונכות מגיל אפס על
ערכים של בין אדם לחברו, רגישות
וחסד לזולת! קשה להיות קרה ובלתי
נחמדה, כאשר האינסטינקט הטבעי
הוא להאיר פנים ולהשאיר כל אדם
בהרגשה נעימה.
חשוב להתחזק קודם מבפנים, ולהיות
מאד ברורה עם עצמי בהבדל הדק הזה
-

מתוך מדור הייעוץ של שמורה | shoalot@shmura.org

(השאלות מובאות בקיצור ושינוי פרטים, לאחר קבלת רשות מהשואלת)

לאנשים הגונים אמירה שכזאת מספיקה. ולכל השאר, מרגע זה הם אמורים לדעת שגם לפי החוק (!!!) אם באים לשוחח איתך בנושאים עליהם ביקשת לא לדבר- הם נכנסים לקטגוריה מאד בעייתית שעלולה לסבך אותם.

(לצערנו הם מצויים בעניין הזה יותר מאיתנו...) אכן, יתכן שלא תמיד זה צעד נעים לביצוע- אבל עוזר מאד לעשות שקט בזירה, ועם הזמן נהיה לך נעים הרבה יותר..

3. ואם כל זה לא עוזר- צריך לשקול יחד לפי התנאים הספציפיים, ויותר מתאים לעשות זאת בשיחה טלפונית, אם הגיע הזמן לעשות מעשה ולפעול להחלפת מקום עבודה.

תתפללי על זה!! שתזכי לשמור ולהישמר,

ה' יהיה בעזרך!

בהצלחה רבה!!

מתחשב ומכבד, הוא מרגיש שאין שיתוף פעולה, ושסגנון השיח הזה אינו רצוי לך. ההתנהלות המכובדת והעקבית שלך משדרת בשתיקה מסר של- אין מקום לשיחות הללו, זה לא מתאים לי, עם אישה חרדית יש לדבר באופן אחר. והוא מיישר קו מעצמו.

אם זה לא עוזר, יש מסלול פחות נעים באופן נקודתי אבל יעיל לטווח הארוך, והוא- 2. מסר ישיר.

יש אנשים שבאמת לא מבינים או לא רוצים להבין... ולפעמים גם נתקלים באנשים פחות הגונים, צריך תמיד לזכור גם את זה..

אותם צריך להעמיד על המקום. מספיק פעם אחת לומר או לשלוח מייל קצר ולענין של-

"מבקשת שהשיח יהיה רק בנושאי עבודה ולא בנושאים אחרים, תודה"

(לפעמים עוזר לומר זאת לאדם עצמו ולפעמים למנהל שמעליו, צריך לשקול לפי העניין).

"כבוד" לכל אדם- זה א' ב' וחיוב תורה, וכך צריך לנהוג תמיד.

אך נחמדות ונעימות לכל אדם- זה רק איפה שהתורה מרשה..

נחמדות היא לא ערך בפני עצמו.. לעשות מה שהתורה מורה זהו הערך הנכון!!

הערך האמיתי שמנחה אותנו בכל מצב הוא להיות כרצון ה'. להפנים ולזכור שמה שה' רוצה ממני כעת- הוא לשמור מרחק, וליצור קשרי עבודה בלבד. את כאן כדי לעבוד, ובמסגרת זאת גם מקפידה לתקשר בצורה בהירה, באדיבות ובכבוד. אך להאריך בשיחות מיותרות עם גברים- את באמת לא חייבת ולא יכולה.

כל נחמדות מיותרת בזירה הרגישה הזו, היא על הגבול המסוכן של "חסד" דעויות..

ואיך כתוב? כמים הפנים לפנים. אדם מרגיש מה השדר העולה מהאיש שלמולו.

בדרך כלל, אם מדובר באדם תקין ונורמטיבי,

תודה רבה ענקית!

התרגשתי ממש מההזדהות וההבנה, ומהתשובה המפורטת הכוללת דוגמאות.

יישר כוח!

למה את מחכה?

השמים הם הגבול.

אז אנחנו תלויים בו והלב שלנו קופץ, ולהעביר לשקט לא ממש עוזר כי תמיד נשאר משהו-רטט, הבהוב, תשומת הלב שלנו שנאחזת בו גם במצב טיסה...

כמה מקוממת התלות הזו.

אני לא רוצה לבזבז את ההווה שלי, את הדעת שרוחשת בי, את הלב שפועם בטמפו הנכון והמדויק לרגע הזה. אני לא רוצה לבחור בעתיד אמורפי-ורוד ככל שיהיה- על פני הווה מוצק.

אבל הלב נותן קפיצה. מה לעשות? זהו קסם שאי אפשר לעמוד מולו.

רציתי להתאמן בלרצות רק את הרגע הזה. אבל איך עושים את זה? איך משתיקים רצון? איך משכנעים אותו שהכל טוב, שלא תמיד חסר מזומן בבית, ראש נקי, ארוחת צהריים מבושלת, כביסה מקופלת, עבודה יותר מתגמלת?

אז הצלצול ממשיך להחזיק את הלב שלי בתוך האגרוף שלו. ואז תהיתי אודות הציפיה הגדולה והאולטימטיבית שלנו.

"אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא."

הציפיה בהא הידיעה.

איזה רינגטון יהיה לה? בתוך כל הציפיות והרינגטונים שממלאים את כולי, האם אזהה אותו בכלל? האם אדע למשוך אותו מתוך הבליל, להפשיל את שולי המעיל ולרוץ?

בתשעה באב אנחנו יושבים בבית על הרצפה, ולאור נרות

למה אני מחכה? להרבה דברים. קשה לי להגיד שתמיד אלו הם ה"דברים הנכונים". אני מחכה לכוס קפה על מפלס עמוק של שקט, מחכה שהמבחן של הבכורה בתו"י יעבור בשלום, שנמצא בגדים ונעליים ואפרסקים במחיר הגיוני, מחכה להיות אחרי פרוייקט גדול ומלחיץ, להיות אחרי ארוחות ערב, אחרי כגישת הבהרה, אחרי חמסין, אחרי...

המון שעות ביום אני מחכה. עושה דבר אחד, אבל כל כולי מחכה לדבר השני שתמיד קורץ יותר מהרגע הזה.

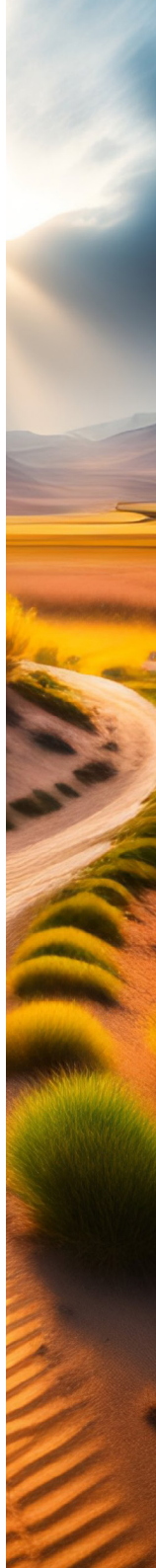
אבל הרגע הזה הוא ההווה שלי. הוא כל מה שיש לי באמת. ואם אני קצת ברוגז איתו, זה אומר שאני תמיד בממתינה.

במאבק של כולנו לשמור על עצמנו מול הנחשול הענק של הטכנולוגיה המכלה כל רגע של זמן ושל פניות אמיתיות, קראתי מאמר על "כוחם של צלילים". צלילי ההתרעה על שיחה נכנסת, צליל המייל, והטלפון... מה יש בו בצליל שעושה אותנו כל כך דרוכים? מה יש בו בצליל שפתחו לכבודו חנות שלמה של רינגטונים לבחירה??

זהו צליל משמעותי מאד, מאד. הרינגטון קשור בשקט קולני מאד לשאלה- במה נענית הציפיה שלנו.

כי הרגע הזה שבו מצלצל הנייד, מנקז אליו תרכיז ציפיה הכי בוער שיש. הציפיה למשהו...לאיזו הגשמה גדולה.

רגע הצלצול הוא רגע כזה בו הכל יכול לקרות, בו הכל נפתח. זה יכול להיות זכיה בלוטו, הזמנת עבודה שלא פיללת לה, חתונה של רווקה בת חמישים, חברה שהתגעגעת אליה שנמצאת מהעבר השני של הדלת, גמד הניקיון הנצחי שנחת לביקור...

מדברים על החורבן. ילדים וילדות בכל הגילאים מגששים אחר מהות החורבן, מחפשים להרגיש משהו מן החסר, מן הכמיהה.

עשרים וארבע שעות מרוכזות ברינגטון האחד שכולנו מחכים לו אלפי שנות גלות.

זהו אתגר לא קטן. איך קושרים חוט מהלב שלהם כל הדרך אל אלפיים שנות גלות, כשמחר מתחילה קייטנה וגלגל הים כבר נשלף מהמחסן לצד תקציב לארטיקים והבטחה ללילה בצימר?

בשנה אחת למדנו יחד את המקורות על גודלה העצום של ירושלים, הקהילות, החצרות, לומדי התורה ומאות אלפי הקילוגרמים של התבלינים שהספיקו רק ליום אחד בעיר ירושלים.

זה הרשים את הבן שלי בשעתו. הוא הצטער באמת ובתמים שכל זה כבר איננו אבל עדיין הבהבה הקייטנה בירכתי התודעה שלו, מבטלת את התבלינים וככרות הענק בעיר הקדומה.

אז שיניתי כיוון. סיפרתי לו שכשהמשיח יבוא, ההנאה שתהיה לו, תכניס את הקייטנה בכיס הקטן.

”את בטוחה?” הוא הקשה, ”הרי המשיח קשור לתורה, לא לברכה ולשותף בממתקים!”

”אני בטוחה. כי כל מה שטוב כאן הוא כאין וכאפס לעומת מה שמחכה לנו לעתיד לבוא.”

”אבל כמה גדולה הברכה של המשיח?” הוא התעקש ”מה, חמש מאות מטר??”

”חמש מאות ויותר” אמרתי ”תדמיין הכי גדול ותדע שזה עוד יותר...”

רוצה משיח, ילד?

אני רוצה את הילד שלי מצפה. מצפה ויודע שהגאולה קשורה

אליו, לא רק לישישים שבוכים על אבני הכותל. הגאולה קשורה בחוט לכל מה ששמח וטוב בעולם המושגים המצומצם שלו. משם אני יכולה להתרחב, להצמיח, למשוך את הפנימיות שלו מברכה של חמש מאות, דרך חיבוק של אמא ועד הרגשה טובה שמתפשטת בלב כשמוותרים לחבר.

פרץ הרצון הטוב הזה- בהמרה, בעבודה ממוקדת ומחושבת, הוא חומר גלם לבניית ציפיה אמיתית.

ואם אני עושה את זה איתו, אולי אני יכולה לעשות את זה גם איתי.

לאמן את שריר הציפיה, לא לבטל אותו. ללמד אותו, לא להטיף לו.

להשתמש במה שיש בו כדי להמשיך ולהתרומם לעבר חוויית הגאולה.

כוס הקפה שלי, העונג, הרוגע שהוא מעביר בי, הרגע שבו העולם מואר בכל מה שאפשרי- זוהי טיפת גאולה קטנטנה. ואנחנו בדרך לשם. סיפור שקראתי ועורר את הלב, הוא רמז להתעוררות גדולה, הרגע של הכוונה שהיתה לי היום בתפילה, היא קצמוץ מהטעם שיהיה לנו כשהשכינה תחזור הביתה.

אלף ציפיות וציפיה, מתרוממים ומשכללים את בלוטות הרוק לטעום טעם רוחני.

יהודי לא מכחיד מעצמו הנאה, הוא לא חותך בבשרו החי ולא מספר לעצמו שאיננו רוצה. הוא מקדש את עצמו במותר לו ועובד משם. מושך תמיד למעלה, ונותן עוד שם לכמיהות הקטנות של היום יום.

כל אימון כזה, הוא פיסה זעירה של גאולה בפני עצמה.

פיסה לפיסה יתחברו, ונהיה כמהים לגאולה. וכשיבוא הרינגטון, אז נזהה אותו, נפשיל שולי מעילים ונרוץ.

אסתי כץ

תמיד ידענו מסיפורי הצדיקים שהחיים הם כמו גלגל. בסיפור אימה אמיתי, אישה עלולה למצוא את עצמה במצב בו הסתובב גלגל חייה והיא בצידו ההפוך.

רבקה קפלן שחווה פשיטת רגל כואבת ומרסקת כמעט, משתפת אותנו באומץ בסיפור חייה. לעולם אי אפשר לשפוט את הגלגל ההוא לאחר מעשה, אלא לקבל אותו כגזירת שמיים. ועם זאת, נשות מקצוע מעניקות לנו נקודות מחשבה והמלצות חשובות לעתיד, שיהיו השתדלות נחוצה לצד התפילה: "ונא אל תצריכנו ה' אלוקינו".

בשלב הבא הצליח בעלי להשיג הלוואה גדולה ונראה היה כי העסק עולה על המסלול הנכון, אך ברצות השם- הקרוסלה שהזכרתי קודם, הייתה רק בבואה למה שהיינו עתידים לחוות..."

"אחת הדרכים הקלות ליפול היא להתפתות ולעשות דברים מ'הבטן' ולא מהשכל, וללא ייעוץ מתאים", אומרת **לאה גריינמן - יועצת משכנתאות מחברת 'מסלול מחושב'**. כמובן, היא לא מתייחסת באופן אישי לסיפורה של רבקה כי לפני ואחרי הכול "ה' מוריש ומעשיר".

"אם נכנסנו להשקעה, קניית דירה או רכישה יקרה אחרת, ולא חשבנו מספיק על ההשלכות, היכולת להשיג הון עצמי גם להוצאות נלוות ויכולת העמידה בתשלומי המשכנתא לאורך שנים- זו דרך קלה לנפילה. אחרי שמתחילים ליפול ונכנסים לחובות גדולים, כדור השלג עלול להתגלגל על ידי הלוואות בריביות גבוהות הגוררות הלוואות נוספות..."

נפוץ מאוד לראות אנשים המשפצים / מרחיבים / בונים יחידות דיור, ולצערנו נופלים בנקודת הזמן הזאת. אם בגלל קבלן לא אמין שגרם לנזקים, או ברח עם הכסף באמצע העבודה... אך גם במקרים לא קיצוניים עד כדי כך, בתקופת שיפוץ הסכומים יכולים להעפיל בקלות. יש תחושה שאם ממילא מוציאים סכומים גדולים, אז גם נעשה ריצוף חדש במקום הישן המיושן ונשדרג את התאורה, את הספות וכן הלאה. פתאום מגלים שהוצאנו סכומים שלא התכוונו אליהם כלל. פעמים רבות מגיעים אליי לקוחות בשאלה איך אפשר להגדיל את סכום המשכנתא שלקחו, כי הכסף לא הספיק. לכן כדאי לבנות מראש תקציב הגיוני הכולל בלת"מים, ולהתאמץ לעמוד בו".

סיפור חייה של רבקה קפלן (הסיפור אמיתי לחלוטין, השם בדוי) הוא קודם כל סיפור של גבורה. גבורתה של אם יהודייה שהצליחה לנהל בית ומשפחה ולהחזיק ראש מעל פני המים, גם בתוך ביצה טובענית של פשיטת רגל. את סיפור חייה של רבקה, כמו סיפורים דומים אחרים, לעולם אי אפשר לשכוח. רק השם מוריש ומעשיר ואיננו יכולים לדעת איזה צעד שנעשה או לא נעשה יכול היה להועיל, בפרט שרבקה ומשפחתה קיבלו מן הרגע הראשון החלטות שקולות ונבונות ושאלו דעת תורה.

בכל זאת, למען כולנו, הבאנו לצד הדברים המלצות מנשות מקצוע, חוות דעת חשובות והדרכות. כי כולנו, הרי, מבקשות וצריכות לעשות השתדלות.

פרק א' / עולים על קרוסלה

"תקופה בה חיינו בצמצום נטעה בנו חלום להקים עסק ולהרוויח בגדול. תחילה פתחנו עסק קטן ומהוסס בבית, והוא הלך והתפתח עד שהיה לחנות במרכז מסחרי. לפני שהתחלנו את התהליך התייעצנו רבות וגם ביקשנו ברכת גדולים, אבל דברים התפתחו אחרת ממה שחלמנו ודמיינו.

בתקופת ההרחבה העסק לא היה פעיל, עלויות המכשור השתרגו הרבה מעבר למה שיכולנו להוסיף, ומצאנו עצמנו על סחרחרה שאת הסיבוב המהיר שלה לא הצלחנו לעצור כדי לרדת באמצע...

מצאתי את עצמי לוקחת הלוואות שההחזרים שלהן נראו לי הגיוניים, אך לאור ההוצאות שהלכו וגדלו הפכו לבלתי אפשריים. הכנסתי יועץ עסקי שיעשה לנו סדר, אך כעבור תקופה נוכחנו לראות כי ממנו לא צמחה לנו ישועה.

"מצאנו עצמנו מסובכים יותר ויותר, ועוד קצת יותר, בטבעת חנק של ממש. בימים אלו היה היקום כולו שחור; לא היו ילדים, לא הייתה משפחה. רק רצון נואש לעוד קצת כסף שיושיע אותנו, שיעזור לנו לכסות חובות וייתן לנו עוד מעט חמצן..."

ההורים היו מעורבים עד צוואר בהלוואות ובערבויות. גם כך הם לא היו עשירים מעולם, ואנחנו סיבכנו אותם כהוגן, כך שלא יכולנו לבקש עזרה נוספת."

בשלב הנורא הזה, בצער עמוק ובלית ברירה החלטנו למכור את העסק. עסקן נמרץ המליץ לנו על עורך דין שמסכים לקנות את העסק כולל חובותיו בסכום מצחיק. היינו מוכנים לכל, ובלבד שנמצא עצמנו מחוץ לסיפור הזה. אמנם נקיים מנכסים אך עם מינימום חובות, נושמים אוויר צלול ומתחילים שוב לחיות."

"כמובן שאף אחד אינו מבוטח מפני התרסקות כלכלית", אומרת **לאה גריינמן**. "אך יש כמה כללים שחשוב לדעת וליישם, ולו בגדר חובת ההשתדלות. ראשית - חשוב לשמור על חיווי אשראי חיובי. אחד הדברים הראשונים שהבנקים בודקים בנוגע ללקוח הוא חיווי האשראי שלו. כל פעולה שאנו מבצעים מול הבנק, חברות האשראי וכדומה - מדווחת לבנק ישראל כחלק ממאגר נתוני האשראי שלנו, ועל פי מדד הפעילות נקבע דירוג האשראי של כל אחד. עמידה בתשלומים היא אחד הנתונים הראשונים שמשפיעים על הדירוג. כשהמחאה חוזרת או כאשר הרשאה אינה מכובדת עקב אי כיסוי, הדבר משפיע על החיווי ומוריד את הדירוג. אם אותו לקוח יבקש הלוואה הבנק עלול לסרב. לכן חשוב מאוד לשמור שלא יחזרו המחאות והוראות קבע, ובוודאי לא תשלומי משכנתא!

ישנם דברים נוספים שמשפיעים על החיווי - חריגה מהמסגרת, ריבוי הלוואות ועוד.

נתקלתי במקרים רבים שברגע האחרון, עקב חיווי בעייתי, הבנק לא אישר את כל הסכום / דרש להוסיף ערבים להלוואה / הסכים להלוואה אך בתנאים פחות טובים, וכדומה. מי שיודע שהיו לו בעיות בחשבון חייב לקחת ליווי מקצועי, ועדיף להוציא אישור הלוואה טרם ביצוע העסקה, כדי שלא להיכנס לעסקה שאחר כך לא נוכל להמשיך בה.

חשוב מאוד להיזהר גם מגורמים שונים המצהירים שהם 'מתקנים את החיווי'. מי שאינו יודע לעשות זאת נכון ובהתאמה למקרה, יכול להזיק הרבה יותר מאשר להועיל.

שנית - היזהרו מחובות! כיום, כשהאפשרות לקבל הלוואה מהבנק או מחברת האשראי קלה ומהירה והפרסומות מפתות כל כך, היד קלה מדי על ההדק. צריך להפנים שעל כל הלוואה - משלמים. גם אם היא מוצעת בתנאים הנוחים ביותר, ובוודאי אם לא יותר מכך, דרכה של הלוואה לגרור אחת נוספת. חשוב להישמר מהלוואות כמה שאפשר, וללמוד לחיות ממה שיש. את אופציית הלוואה כדאי להשאיר בצד עבור זמני חירום אמיתיים.

שלישית - תכנון. הרצון לרכישה עלול להיות בוער כל כך עד שהוא מעוות לעיתים את החשיבה, אך כשמתפכחים עלול כבר להיות מאוחר מדי... זוג שחולם לקנות דירה ולוקח משכנתא גדולה, חייב לתכנן היטב איך ובאילו תשלומים יוכל לעמוד. לא פעם אני נתקלת במשפחות בהן הבעל מקבל 1,000 ש"ח כמלגה מהכולל, האישה מרוויחה 4,500 ש"ח בממוצע, והם לוקחים משכנתא גדולה שעתידיה לעלות להם לפחות 5,000 ש"ח בחודש. נכון שאפשר להצליח להשיג להם משכנתא בכל מיני דרכים ופתרונות, אבל

פרק ג' / בלי אגורה שחוקה

בדיעבד התברר כי עורך הדין היה נוכל, והעסקן לא חשב על טובתנו אלא פשוט הרוויח מהתיווך.

המחאות החלו לחזור, טלפונים מהבנק טרטרו אותנו והנושים נשפו בעורפנו.

בזבזנו אנרגיה רבה ומאמצים אדירים כדי לגרום לעורך הדין לשלם את התחייבויותיו, אך לשווא. הוא היה אמור לדאוג לנו לפשיטת רגל קלה והגיונית, אך למרות ההבטחות הוא לא טיפל בדבר, והמצב הלך והחמיר.

עורכי הדין של הבנקים איימו בתביעה, מכתבי התראה אדומים מלאו את תיבת הדואר, וחוף מלבכות- לא נשאר לנו הרבה מה לעשות, כשעורך הדין הנוכל התחמק מאיתנו כמו עכבר זריז. בדרך לא דרך הצלחנו להשתחרר לבסוף ממלכודת השקר שלו, ובכבשת הרש, דמי הלידה שקיבלתי, שכרנו את שירותיו של עורך דין טוב ומומלץ. פחדנו מאוד להיות מוכרזים כפושטי רגל, אך גם חיכינו בלב הולם להתחיל סוף סוף בתהליך.

עורך הדין המליץ לנו לעבור דירה. מצאנו עצמנו בעיר אחרת, בדירה ישנה ומוזנחת מאוד, בלי אגורה שחוקה אחת כדי להתאים אותה למגורים נעימים.

חווינו תקופה נוראית של אי ביטחון כלכלי, או במילים עדינות פחות, תקופה של עוני ומחסור קיומי.

לא היה לנו כסף לטיטולים, ללבן, לממתק ל'אימא של שבת', ולא לשלם לילד על טיול.

חיינו מאפס לאפס, והגענו למינוס שאי אפשר לרדת ממנו.

כאן נשאלת השאלה, איך הם חושבים לעמוד במשכנתא כזו? ... למרבה הצער, במקרה כזה- ההתרסקות הכלכלית ממתונה מעבר לפינה"

אם אין סיכון, אין סיכוי. כיצד מאתרים סיכויים לא מסוכנים מדי?

יש להתייעץ עם בעלי ניסיון מוכח ועם בעלי מקצוע מתאימים ואמינים, ולא להתפתות להשקעות קלות מדי.

כשלוקחים משכנתא חשוב לתכנן אותה היטב. לכמה שנים כדאי לפרוס את המשכנתא, ואילו מסלולים כדאי לקחת כדי שהמשכנתא לא תתייקר מדי במשך השנים. לדוגמא, אם יש אופציה להחזיר חלק מהסכום במשך השנים - חשוב לתכנן מראש נקודות יציאה ללא עמלות פירעון מוקדם.

"הדרך לזיהוי נפילה באופק היא הלוואות", מוסיפה **נחמה פרל - מנטורית לצמיחה והתפתחות כלכלית**. "ישנן הלוואות נכונות ונבונות, בדומה למשכנתא שבלעדיה לא היינו יכולים לרכוש דירות, אך ישנן גם הלוואות מטופשות ומסוכנות. כשנדמה שיש צורך לקחת עוד הלוואה ועוד אחת, זוהי נורת אזהרה מהבהבת.

בעלת עסק סיפרה לי על מיזם שהוא חלום חייה. יועצות עסקיות לא נותנות לה סיכוי, אבל החלום עדיין קיים בה.

'את רוצה מאוד?' אמרתי לה. 'בבקשה, ייתכן בהחלט שיש לך רעיון גאוני, אבל תוכלי לצאת איתו לדרך רק בתנאי שברשותך הון עצמי. הלוואה לא לוקחים עבור חלומות ומגדלים פורחים.'

עסקים מצליחים ומכניסים יכולים בהחלט לקחת הלוואה כשהם רוצים להמשיך לשלב הבא, בתנאי שברשותם תוכנית עסקית מסודרת.

השם הוציא אותנו משם בחדס וברחמים, ואט אט התחלנו לעלות על דרך המלך. קצת כסף מ'קופת הקהילה', ההורים היקרים שגילו את מצבנו והחלו להזרים כספים, ועבודה שמצאתי- היו רק חלק מהדרך בה בחר השם להושיע אותנו.

הנושא הנוער בי ביותר בכל הסיפור שעברנו, הוא מקומה של המשפחה בזמן מצוקה.

בהחלט קיבלנו עזרה, ואני מודה עלי ומעריכה אותה. הייתה זאת אחותה הצדיקה שהוציאה עבורנו כרטיסי אשראי (מה שלא יכולנו לעשות במצבנו), ואנחנו שילמנו לה את

הסכום שהשתמשנו בו מדי חודש, עד שהודיעה שזה בסדר וכבר תממן את הכרטיסים מכספי מעשרות.

חבר של בעלי נתן לנו הלוואה לפני החגים, ולבסוף אמר שאין צורך להחזיר. אך עדיין, לא היה אף אחד שהבין באמת את עומק השבר שלנו כדי להטות כתף. ואנחנו- כמה אנו יכולים להתחנן ולפשוט יד?

אני מודעת לזה שלא מספיק שיתפנו ולכן אנשים לא באמת הבינו כמה המצב קריטי, דווקא לכן חשוב לי לומר מעל במה זאת ובאופן כללי: היום עניים לא נראים כמו ב'ספרוני מחניים'!

הגעתי לשמחות, מחייכת וצוחקת. נכון- תמיד באותו בגד, אבל כזה שעומד עלי יפה וטוב. שידרתי עסקים כרגיל, אז למה שיחשבו שאני נזקקת? אני משתדלת מאד להבין ולא להאשים, אבל כן מזכירה שעניים, עניים אמיתיים, לא תמיד הולכים בבגדים קרועים (למרות שלעיתים גם זה קורה). אני מדברת על מוצר בסיסיים כמו אבקת כביסה שלעיתים אין כסף, פשוט אין כסף, לקנות, ועל גרביים, מגבות וכדומה, ששוטפים כל יום מתחת לברז כדי להשתמש בהם למחרת...

נכון שחשוב לתת צדקה ומעשרות למוסדות הקהילה ולארגונים שונים, אך אי אפשר לשכוח שבהלכות צדקה כתוב במפורש כי עניי ביתך קודמים... קשה לי להודות, מבייש אותי לספר שהיו ימים שאם קרובי המשפחה היו נותנים לנו משהו היינו יכולים לקנות לבן במכולת...

לא מאחלת לאף אחד לעולם לדעת שבזמן שהילד שלו הולך לחיידר עם נעליים קטנות ממידתו, אח שלו תורם אלף שקל מדי חודש למוסדות ולארגונים שונים.

בסופו של דבר היה זה דווקא שכן שנחלץ לעזרתנו והלווה לנו עשרות אלפי שקלים, כדי לסיים עם התהליך הנורא של פשיטת הרגל ולהתחיל את החיים..."

"כשנופלים לבוץ רצוי מאד להתייעץ עם גורם נוסף שיראה את הדברים מהצד", אומרת לאה גריינמן. "כי כאשר נופלים לבוץ, לפעמים מרוב לחץ עושים טעויות נוספות".

האם יש דרך לסייע לחברה שמצאה את עצמה במערבולת כלכלית, או לבני משפחה ש'טבעו'?

יש אופציות של איחוד הלוואות ופריסת החובות מחדש כדי להקטין את ההחזרים החודשיים ובכך להקל על התזרים. אבל חשוב לעשות זאת רק אחרי שיש תוכנית כלכלית כיצד לעמוד בתשלומים הללו, אם באמצעות הגדלת הכנסות או סיוע חיצוני אחר, כי אחרת זה רק עלול לגרום נזק נוסף במקום לסייע..."

"כשבני משפחה מתגייסים לעזרה בזמני משבר זה נפלא ומרגש, וזה אפילו מחייב", מסכימה נחמה פרל. "אך חשוב לזכור שהנופל צריך לקבל גם חכה בנוסף לדגים. הוא צריך הדרכה ודחיפה כיצד לצאת

הרגשתי במוחש את הכתוב- 'אל תבטחו בנדיבים'.

זה לא בא מעצמו. עוד שנים קודם לכן למדנו בעלי ואני בספר 'חובות הלבבות' את 'שער הבטחון'. הן כבר

בבית הספר הבנו את העיקרון שאפשר להצליח בבחינה רק אם מתכוננים אליה מראש. גם כאן היסוד הבנוי היה ברקע, ומשפטים שנחרתו בנו נתנו לנו פרספקטיבה והארה. כמו 'אי אפשר לאחר את מה שהבורא גזר שיהיה מוקדם, ואי אפשר להקדים את מה שהבורא גזר שיהיה מאוחר' או 'אי אפשר להרבות את מה שהבורא גזר שיהיה מועט, ואי אפשר להמעיט את מה שהבורא גזר שיהיה מרובה'.

הידיעה הזו שאי אפשר, אי אפשר לעשות כה כלום לבד ושהכל עושה ה'- הורידה הרבה ממסת האשמה שהרגשנו, ושקיבלנו בחינם מאנשים 'טובים' בדרך".

מהדפוס הקודם, אחרת הכסף ייבלע בבור חסר תחתית. נכון שבני המשפחה יתנו בנעימות את העזרה הכספית בשינוי שיעשה עם עצמו בעל העסק הקורס".

פרק סיום- או מהתחלה: אמונה.

"הדבר היחיד שהחזיק אותי באותם ימים בלתי אפשריים, הייתה המחשבה שה' מרחם עלינו יותר מכל מרחם, ועגמת הנפש נמדדה לנו באופן מדויק. מתוך הערפל השחור והבור הריק ראינו השגחה פרטית בסכומים מדויקים, כמו חשבון חשמל על סך 1800 כשבדיוק ההורים החליטו להעביר לנו סכום זהה, או הוצאות שבת שהגיעו אלינו בדרך לא דרך בצורה מדויקת.

לא אוכל להעיד שהגעתי לדרגה של רוגע ושלווה כשלא היה לי מטבע בכיס, אך כל הזמן ריחפה באוויר התחושה הזו ש"עוד רגע אבא ישלח, עוד רגע אבא יעזור ויתן לנו מה שאנו צריכים".

מזל-טוב

מזל טוב לתמר היקרה, הכותבת המוכשרת מהמדור "חדשה באשמורת" לרגל אירוסיה בשעה טובה ומוצלחת!
תזכו לבנות בית נאמן בישראל, משכן לשכינה דורות ישרים ומבורכים לבנין עדי עד!

גיבוש

והאחרות בצוות? לא יצא לי לדבר איתן על העניין ולא ראיתי לנכון לשאול מה הן חושבות. אולי כי הבנתי לבד שיש בינינו אי אלו חילוקי דעות.

כשנערכה "תחרות התחפושות" לכבוד פורים היה ברור שאנחנו לא משתתפות, כך גם ב"מירוץ אחר האפיקומן" בערב פסח. בארוחה המשותפת החלבית והחגיגית של ערב שבועות אפילו לא קראו לנו, זה היה הישג נהדר.

הכללים ברורים. בהגדרה שלהם - כל מה שהוא אירוע חברתי נחמד לא בא בחשבון, בהגדרה שלנו - כל מה שהוא לא ענייני עבודה מקצועיים נטו לא בא בחשבון.

הכל טוב ויפה - עד שמגיע אירוע חדש ומבלבל את היוצרות. הצוות שלנו אמור לעבור הכשרה מקצועית לצורך רכישת ידע בתחום חדש. אורך הקורס - חודשיים, מפגש חד שבועי, פרונטלי. תוכן הקורס - מושב בוקר מקצועי ומושב צהריים חוויתי. כלומר בחלק א' מתקיימת הרצאה סטנדרטית, ואילו בחלק ב' יוצאים לפארק באזור/ מוזיאון אומנות סמוך/ מסעדה קרובה עם המחשבים הניידים, וממשיכים את ההרצאה משם... להם זה היה נשמע נהדר. ואנחנו? הרי רק ל"דברים נחמדים" לא באות, וזה - זה לא ממש נחמד, כי לומדים...

הרגשנו בין הפטיש לסדן. הידע הוא ידע נצרך לעבודה שלנו, האופי של ההעברה שלו לא מתאים בעליל... מה עושים? לכאורה מתאים שנשאל רב, זו בדיוק צומת לא ברורה שבה

הצוות שלנו מגובש מאד, מגובש מדי. אולי זו תוצאה ישירה של מחלקת משאבי אנוש יעילה שמייצרת אירועי חברה כל שני וחמישי. לא, לא הגזמתי... אירועים אלו אמנם נחמדים להם מאד, אך לי כל אירוע שכזה יוצר בעיה חדשה. העובדה שאני חדשה ולא מעיזה מספיק לא תורמת למצב, ומאתגרת אותי בכל פעם מחדש.

הפעם הראשונה בה הייתי צריכה לחשב מסלול הגיעה מוקדם מאד, אפילו מיכל עוד לא היתה כאן. ביום השלישי בו הגעתי למשרד חגגה ראש הצוות יומולדת. היא שלחה מייל חגיגי עם זימון למסיבה ועוגה בחדר הישיבות הסמוך. נהדר, אני שמחה בשבילה שהיא גדלה בשנה. גם בעיה, כי ברור שאני לא הולכת לשם כדי לשיר לה "היום יום הולדת", לנשוף איתה על העוגה ולאחל איחולים. מצד שני - היא ראש צוות, ואולי זה יתפרש מצידי כזלזול או חוצפה? לא הכרתי מספיק את הדינמיקה בארגון ואת הנפשות הפועלות כדי לצפות את התגובה שלהם.

נשארתי לעבוד בעמדה שלי, לא ידעתי אם זה נכון או לא. בעלת היוםולדת עברה שם אחר כך, הציעה לי עוגה, "מיזלטתי" אותה כמיטב יכולתי ונראה היה שהכל בסדר.

זו הייתה טבילת האש הראשונה. מאז עברו בנהר עוד אירועים רבים כאלו ואחרים.

אנו שתיים שמתמודדות מול אירועי החברה, מיכל ואני.

צריך מישהו שיכוון מה לעשות, כשהוא רואה את הדברים בפרספקטיבה נכונה יותר. ולמה עוד לא הלכנו לשאול? כי ודאי עדיף שנמצא פתרון חלופי, שהקורס יתבטל מעצמו, שהאחרים יאפשרו ללמוד מרחוק עם חומר כתוב. הלוואי. אנחנו יושבות ו"שוברות את הראש" מה לעשות. הבעיה הכי גדולה שלנו היא הדבר שהכי שימח אותנו בהתחלה - החרדיות בצוות. הן מקסימות, באמת. אבל לא מבינות מה הבעיה. זה מקצועי ויהיה בסדר, ורואים שרק הרגע יצאתן מהסמינר. המשפטים האלו לא רק מחלישים, הם גם מבהילים. עכשיו יצאנו מהסמינר, אבל מה יהיה בעוד כמה שנים? איפה נהיה? איך נשמור על עצמנו שלא תאבד גם לנו הבהירות בתוך הבלגן הזה? אנחנו אוזרות אומץ, ובשיחת הסטטוס הבאה שלי עם ראש הצוות אני מציגה בפניה את הבעיה. "לגבי הקורס החדש שרוצים להעביר" זה יוצא לי קצת מהוסס, אני נושמת רגע וממשיכה עם קצת יותר ביטחון. "הוא מעניין אותי מאד, ואני בטוחה שהידע הזה יתרום לי רבות" אני אומרת מהר. "רק... יש עניין, שלא נוח לי עם הצורה החווייתית שבה

הקורס מועבר, כלומר כל מה שהוא לא העברת חומר נטו, אני מתכוונת..."

עינת הראש צוות מעט מתקשחת מולי. "אנחנו רוצים ליצור אווירה בצוות, זו בהחלט אחת מהמטרות שלנו במפגשים האלו" היא אומרת לי. זו בדיוק הבעיה שלי, האווירה בצוות. לא רוצה להיות חלק ממנה, רוצה רק לעבוד פה, וזהו. אני שותקת, גם היא.

"אחשוב על פתרון" היא עוצרת את הדיון.

בהמשך היום היא נכנסת לחדר. "אנחנו לא עומדים לשנות את הצורה בה הקורס יתנהל. אם נראה לכן שתוכלו להשלים את הידע שיועבר בחלקו השני, אוכל לוותר לכן על ההשתתפות בו". היא שותקת רגע. "תצטרכו לעבוד קשה, שווה לכן?"

אני אומרת "כן" קטן, והיא הולכת משם.

סיעתא דשמיא שככה זה עבר בשלום. אולי גם הם מבינים שלא באמת ילמדו באווירה החווייתית המקסימה הזו. ואפילו יש לי חברותא נהדרת ללמוד איתה טכנולוגיה חדשה, ועוד כמה דברים...

להצטרפות ולתגובות

ashmoret@shmura.org

אשמורת. איתך בשמורה מהרגע הראשון

גם את חדשה בשוק? חברה ב'אשמורת'? או ותיקה ועדיין מזדהה?
מוזמנת להגיב ולשתף את כולנו!

מאותגרות חסימה

הצצה למוקד הייעוץ - המחלקה הטכנולוגית בשיתוף אתרוג

העקביות משתלמת

להפצה לכלל העובדים. היא לחצה עלי מאד- "את לא מכירה אותי עדיין, אבל אף אחד לא אומר לי לא".

התלבטתי קשות ושאלתי רב, ולמרות שקיבלתי היתר חלקי לפרסם טקסט קצר ללא תמונה, החלטתי שזה לא בשבילי. אזרתי אומץ, הודעתי לה שאני לא רוצה, מבינה את החשיבות אבל לא מעוניינת. תגובתה הפתיעה אותי- "אני לא יודעת מה לעשות" היא אמרה. "אין אף אחד/ אחת במגזר החרדי שמוכן.

דווקא אתם כמיעוט הכי צריכים את ההכרה הזו, לדעתי..." אמרתי לה שאני לא מופתעת. השקט וההתבדלות זו בדיוק הדרך שלנו, שקט ששווה יותר ממילים! היא שאלה אותי מה אני חושבת שיעזור למשוך חרדיות אל המשרד - והתשובה נשלפה לי מיד:

אני עובדת חדשה במשרד ועדיין לא העזתי לברר מה בדבר סינון הולם. יודעת שקיימת אבטחת מידע כבדה כמשרד ממשלתי, חוששת מקשיים, ובכל זאת, זה כל כך חשוב לי... אם יהיה לכם סינון מהודר, כך אמרתי לה- זהו יתרון חשוב ביותר עבור עובדים חרדים!

היא פנתה לראש אגף מערכות מידע עם השאלה, והוא ענה בפשטות מדהימה- "שתכנה לתמיכה שיתקינו לה סינון אתרוג, ואם

אני עובדת במשרד ממשלתי מסוים, באגף עובדי המדינה. האווירה במקום שונה מאד מכל מה שהכרתי, ולעיתים ההתמודדות אינה פשוטה... לשם המחשה, הממונה הישירה מעלי אינה שומרת תו"מ וקיצונית בדעותיה, לא מתביישת בזה שאינה סובלת חרדים ומביעה את עמדותיה בריש גלי. מאז שנקלטתי בעבודה, היא מתקשה להאמין בכל יום מחדש שאני לא "חייזר" כפי שמציירים בתקשורת אלא אישה רגילה והגונה... בתחילה כשראתה את הטלפון הכשר שלי, היתה המומה ואף הודיעה לי בביטחון- "אל תדאגי, נקלקל אותך לאט לאט..." אך ב"ה, אחרי תקופה קצרה בה ראתה את התפקוד שלי בעבודה יחד עם העמידה על העקרונות בנחישות ובנועם, חזרה בה ואמרה לי: "לא צריך, תעשי רק מה שנוח לך ומקובל עלייך..." וב"ה אנחנו מסתדרות היטב.

באחד הימים, הממונה על "הגיוון התעסוקתי" פנתה אליי בקשר לפרסום שרצתה להפיץ וביקשה שאשתתף. יש לציין כי מספר החרדים/ות במשרד שלי נמוך ולא עומד ביעד הממשלתי הרצוי, אותו עליה למלא, ולכן היא חדרת מוטיבציה לפרסם עובדת חרדית דוקא.

עלייך לשלוח תמונה שלך, היא הסבירה, וגם מלל אישי מתאים

תהיה בעיה שתעדכן". הייתי מופתעת מאד. חשתי גם צביטה של החמצה. חבל שלא ידעתי שזה כל כך קל ופשוט, לו ידעתי הייתי מתקינה כבר ביום הראשון!

פניתי לתמיכה, ואכן, לאחר שיחת טלפון קצרה- באותו יום כבר הותקן לי סינון ברמה גבוהה ומהודרת, ב"ה!

למחרת הופץ מייל כלל משרדי מאותה ממונה, עם מודעה מעוצבת בזו הלשון:

"הידעת? ניתן לפנות למרכז התמיכה לטובת התקנת אינטרנט אתרוג"...

והיא הוסיפה לי בשוליים:

"ראית איזה יופי? העברתי גם לכל הממונים בכל משרדי הממשלה!" אין לי מילים. מבחינתי סיפור ניסי ומדהים!

...

ועכשיו הפתעה מאחורי הקלעים.

אם הסתקרנתן לדעת, כיצד קרה הפלא הזה? איך חרגו אנשי הסיסטם ממנהגם, ושיתפו פעולה בלי להערים שום קשיים? איך בלי שום הפצרות ווויכוחים, היה מוכן ומוזמן עבור סינון מושלם בלחיצת כפתור?

החצי השני של הפאזל נודע לנו באקראי. הוא נמצא בידיים של "שמורה" אחרת שלא מכירה אותה בכלל, ומתחיל שנים קודם לכן...

באגף אחר של אותו משרד יושבות להן קבוצת נשים חרדיות, עוסקות בעבודת המיחשוב בהצלחה אך מוטרדות מאד מרמת הסינון הדלה ברשת המשרדית. "אין אפשרות במשרדי ממשלה" מסבירים להן באדיבות. "אנו צורכים את הרשת באופן מרוכז מתשתית של ממשל זמין, וחוף מסינון התכנים שהם מפעילים - אי אפשר להתערב בתעבורת הרשת בשום צורה, עקב נהלי אבטחה

מחמירים".

לכאורה נותר רק להרים ידיים, אך היתה אחת שלא נכנעה. היא פנתה שוב ושוב בכבוד ובתבונה לכל הגורמים האפשריים, הציפה את חשיבות הנושא, והעלתה את המשאלה בסקרים שהופצו ובפניות לאנשי ציבור. במקביל באותה תקופה, אירעה סוף סוף פריצת דרך ציבורית בתחום ונחתם הסכם מול ממשל זמין, המאפשר התקנה של סינון מסוג אתרוג לעובדים חרדיים שירצו בכך. אך אך עדיין לא תמה הדרך... התקנה החדשה לא מחייבת איש, ובכל משרד ממשלתי בפני עצמו - אחראי הרשת המקומי הוא "בעל הבית" ועל פיו יישק דבר. ברצונו- יסנן, ובאי רצונו- ידאג לסנן את הפניות...

בעבודה סבלנית שהתמשכה על פני כמה שנים (!! ארוכות, דאגה אותה "שמורה" שנטלה על עצמה את האחריות והעול, לקדם את התהליך בעקביות ובלי להירתע ממכשולים. לא תמיד נעים להצטייר כטרחנית ומנדנדת. לא נעים לקבוע פגישות ולהעלות נושאים שאינם מעניינים איש מלבדך, לפנות ולדרבן ולהזכיר... אך הלא יאמן בסופו של דבר קרה! אחרי מסע ארוך של השתדלות ותפילות, התהליך הגיע לקיצו בהצלחה, ואינטרנט מסונן של "אתרוג" הותקן לכל המעוניין.

חולפות שנים והנה מגיעה עובדת חדשה לאגף אחר במשרד, ובלי לדעת על עבודת החריש העצומה שקדמה לה - קוטפת בקלילות את הפירות. אותה "נחשונית" לא מכירה ולא יודעת, אך שרשרת השכר והזכויות שלה ממשיכה לצבור עוד ועוד נקודות! בשטח נמצאים עוד כל כך הרבה אתגרים שכאלה במגוון משרדי ממשלה...

מי תהיה הנחשונית הבאה שתצא לדרך? אולי גם את יכולה.

ממתינה עם מתנה

שלנו. אולי יום אחד נבין אותה ואולי לא, בינתיים אני מתרגלת ליצור קשר עם הקב"ה, לא רק בתפילה ולא רק בשביל להשיג דברים. ממשיכה להתפלל ולהאמין בכוחה של התפילה, ועם זאת להאמין שגם אם כרגע אני לא מקבלת את מה שאני רוצה, גם זה חלק מהמסלול. הקב"ה תכנן לי אותו בקפידה, תפר לי "קאסטם" עם כל האתגרים והמהמורות, כולל גם הרבה פרחים בצידו הדרך...

📦 גם אנשים לא חייבים לי כלום.

קראתי לאחרונה פניה כאובה של בחורה הממתינה מספר שנים לזיווגה, ולא הצלחתי להזדהות איתה. היא תיארה בכאב את הבדידות שלה, וביקשה מנשואות שישימו לב לחברותיהן הרווקות, שיתעניינו בהן, ולא יספרו רק על הבעל והילדים. ניסיתי להבין מדוע אני מרגישה כל כך שונה ממנה, בעוד שיש לי ותק הרבה יותר ארוך ממנה בתחום (רוב חברותי לא רק נשואות, אלא עמוק בגידול שיירה מבורכת). הגעתי למסקנה שזה מאד תלוי בשדר שאנחנו מעבירים לסביבה ולעצמנו. בחורה צעירה המחכה לזיווג ומרגישה מסכנה, שצריך לעשות מצווה להתייחס אליה ולהתעניין בה, באמת הרבה יותר קשה לסובבים לעשות את זה- וכבר נכנס לקטגוריית "חסד" שלא לכולם יש זמן וכפיות נפשית אליו. אפשר גם לחיות אחרת, ולהפנים שאומללות ואושר הם לא תוצאה של נתוני חיים, אלא של עבודה פנימית מתמשכת.

נעים להכיר: נעמה, מחפשת את השידוך המתעכב מעל עשור ובינתיים לא מוצאת. משתדלת להפוך את תקופת ההמתנה למתנה, כמה שפחות לדרוך במקום, וכמה שיותר לגדול וללמוד את השיעורים שה' מלמד אותי. משתפת אתכן בכמה תובנות שלמדתי בדרך:

📦 הקב"ה לא עובד אצלינו.

יש דיון עתיק יומין בשמורה ובכלל, על תפילות וסגולות וסיפורי "הפי אנד". מכירות? יש כאלו שמאד מתחזקות מסיפורי התפללתי ונושעתי, עשיתי סגולה כזו ונושעתי... בתחילת דרכי חשבתי שזה אכן עובד כך, ומקסימום ייקחו כמה שנים ועוד כמה סגולות ותפילות עד שבסוף זה "עבוד"..." הרי אין תפילה ששבה ריקם, לא?

ברבות השנים, אחרי אינסוף תפילות וסגולות מכל הסוגים שלא פעלו בדרך ובמועד להם ציפיתי, הבנתי שתפילה היא לא כספומט. ברור שהיא מועילה ונצרכת ואי אפשר בלעדיה בהווה ובעתיד, אך לא תמיד אנו רואים עין בעין שהיא אכן מתקבלת.

מצד אחד עלי להתחזק בתפילה, אך השיעור הגדול והאינסופי שאני באמת צריכה ללמוד, הוא לקבל את רצון ה' כפי שהוא, גם אם היו לי תוכניות אחרות. עבודת ה' היא לא מערכת של "תן קבל", יש תוכנית אלוקית גדולה הרבה יותר מההשגות

ניסיונות וקשיים יש לכולם בכל סטטוס, ויהיו בדרך התמודדויות מורכבות עוד יותר. אפשר לצמוח מהמקום הזה ולא להישאר במשבצת המסכנה.

חשובים לך קשרים חברתיים? תיצרי אותם בעצמך. חשוב לך שיתעניינו בך? תתענייני את בחברותיך, גם אם מעסיקים אותן כרגע נושאים שרחוקים מעולמך. כך מרוויחים קשרים הרבה יותר בריאים והדדיים, לומדים לצאת מאזור הנוחות, וזה הרבה יותר נעים לכולם ומחזיק מעמד בהשוואה לקשר שנוצר למטרות רחמים וחסד. השמחה והנעימות שתשדרי- עוד יחזרו אליך בגדול!

🕎 לא להשוות בין כאבים, ולא לגמד כאב של אחרים כי לי כואב יותר.

כששומעים מישהי שמספרת על קושי או המתנה, יש קול אוטומטי שקופץ לפעמים: "הי, גם אני מתמודדת עם משהו דומה/ אחר, אבל לי הרבה יותר קשה/ ארוך/ כואב. אז למה היא מתלוננת? שתגיד תודה, אצלי הרבה יותר גרוע". גם אני חשתי פעמים רבות שאני מנצחת הרבה אנשים בתחרות המסכנות, ושלא יתלוננו.

כשגדלתי קצת הבנתי שאף פעם לא נכון להשוות בין כאבים, ולתת לגיטימציה או לפסול כאב כזה או אחר. מי החליט כמה זמן נקרא ארוך וכמה שוקל הכאב? מי אמר למשל, שלחכות שנתיים זה פרק זמן קצר ולא לגיטימי, ורק לחכות עשר שנים זה ארוך ומשמעותי? יש כאב-מטר? ... כאב והמתנה הם אינדיבידואלים כל כך, יש מקום לכולם...

חוץ מהמכנה משותף החיצוני כגון המתנה לשידוך/ לילדים/ לישועה, כל אחד עובר את המסלול שלו אחרת לגמרי, עם

האתגרים, האופי וההיסטוריה הספציפיים שלו ועוד. כל תמונה מורכבת מהרבה פרטים ייחודיים שיוצרים מכלול שלם ואחר. ממילא לעולם אי אפשר להשוות.

גם מהצד המתמודד, ברגעים שקשה וכואב לי, לא מעודד אותי כלל לשמוע ש"יש צרות גרועות יותר, קחי בפרופורציה", "תחשוב טוב יהיה טוב" ועוד. ברגעים כאלו אני מחפשת שיקשיבו לי ללא שיפוטיות והטפות מוסר. מוסר והשקפה אני לומדת לבד באופן הנכון לי... אם מתחילים לנאום לי אמונה וביטחון או מגמדים את הקשיים, זה גורם לי להיאטם ולהתגונן. אך אם מקשיבים ונותנים לגיטימציה לרגשות שלי, הרבה יותר קל לי אחר כך לטפס בחזרה ולמצוא בעצמי כוחות.

🕎 לחשב מסלול מחדש.

בשנות הסמינר האזנתי בשקיקה לשיעורי הבית היהודי, תפקיד האישה כעזר לבעלה, גודל הזכות בהבאת נשמות יהודיות לעולם ועוד. התרגשתי מאד לקראת התפקידים שמחכים לי. אך כחלוף השנים התחלתי לתהות מה קורה, ולמה אני לא מממשת את התפקיד?

היום אני מבינה שאם לא קיבלתי עדיין את התפקיד שרציתי, כנראה הקב"ה רוצה ממני כרגע למלא ייעוד אחר, גם אם הוא לא תואם במדויק לחלומות שלי. אי אפשר להעביר שנים ארוכות במבטים חוזרים ונשנים מעבר לתחנה ולתהות "איפה האוטובוס שלי?". עלי להפריד בין הרצון שלי שחשבתי שהוא רצון ה', לבין רצון ה' האמיתי שמתקיים דרכי כל רגע, ובוחר לי כאן תפקיד אחר!

כתבת הדרכה, עצה ומצח הכוונה
המוקדשת בהערכה רבה
לכל האמהות הנפלאות שעובדות לאורך כל השנה
ובמיוחד בחופשה הגדולה!

אסתר
רוזנטל

חופשה ללא תשלום

אמא עובדת בחופש הגדול- זהו פרדוקס מובנה, ומציאות די מאתגרת עבור הנופשים הצעירים הממלאים את בית הנופש שלך. הנופשים שלנו מחכים באמת לשחרור, רווחה, פעילות אהובה, טיול קסום ושאר חלומות ומשאלות, שאמא כמוכן הייתה רוצה להגשים. בפועל, היא לכודה מאחורי מסך המחשב לשעות ארוכות, רחוקה וכביכול מנותקת. מוצאת את עצמה מנסה לפשר בין מריבות שאף אחד לא באמת זכור סביב מה פרצו מלכתחילה, או מציעה רעיונות נואשים ל"משעמם לוי" הנצחי... אפשרתי לעצמי כניסה חופשית לתוככי הבית של כל אחת ואחת מכן בניסיון קטן להעניק כמה רעיונות קטנים כיצד לעבור את החופשה הגדולה, ללא צורך להזדקק לחופשת מחלה... קראי בזמנך החופשי!

הילדים שלך כנראה אמורים לזכור משנים קודמות שאת אינך מלווה אותם לאורך כל החופשה שלהם. בפועל, הזיכרון נוטה לבגוד בסיטואציות מעין אלו... חשוב לפני הכל לערוך שיחת תיאום ציפיות, להבין יחד כיצד עומדת להיראות החופשה כשאמא יוצאת לעבודה בחלק ניכר מהיום, ולהפנים שהמציאות איננה ניתנת לשינוי. אחר כך ניתן להשתמש פה בטכניקה פשוטה אך משמעותית של "מילוי משאלות על דרך הדמיון" - איך הייתם רוצים שתראה החופשה שלנו? מה אנו כמשפחה היינו רוצים להשיג בחופש הגדול? הסבב יכול להיות מרתק במיוחד, וללמד באופן עקיף על הרבה שאיפות, רצונות, חלומות ואף סולם עדיפויות של בני הבית הצעירים. תני למשאלה לפרוץ מהדמיון למלל, החוויה יכולה להיות כמעט שוות ערך! אז בואו נדבר, נספר, נתאר, נפליג הלאה בדמיוננו אל חוויות ורצונות... רק לא לשכוח! בשלב הסופי חייבים לנחות על הקרקע. ננסה לבדוד בין הרצוי למצוי, נבדוק אילו מבין כל המשאלות הנ"ל אנחנו יכולים בס"ד לבצע בחופשה שלנו, וכיצד נצליח להפיק את המירב לשביעות רצון כולם, בשעות בהן אנחנו ביחד!

יצאת מהבית לקול נשימותיהם של הילדים הישנים. במה הם יעסיקו את עצמם לאחר שיתפללו "אלוקי נשמה"? למה שלא יעשו גם משהו מועיל? היינו רוצות עד מאד להשאיר רשימות מטלות לביצוע, ולורד זרחני שיסמן v מידי יום על כל המשימות שיבוצעו במרץ במרחב הביתי, בעוד אנו מבצעות את המשימות הצפופות בעבודה. איך נוכל להשיג את המטרה?

רעיון קטן ויעיל מאוד, מוכיח שכדאי מאוד לבנות לילדים הנשארים בבית סדר יום ב"שיטת הסנדוויץ'". נשמע מגרה ממש, נכון? לא רק טעים אלא גם מניע לפעולה!

אם את מעוניינת שמטלות בית שגרתיות יבוצעו לשביעות רצונך, שלבי לאחר סיום כל מטלה בהצלחה- פעולה מעניינת, כיפית ומותאמת לתחביביו של הילדון שלך. הממרח הזה יגרום לו לאכול את כל הפרוסה כולל "הקשה"...

נכון שאמא יצאה לעבודה השכם בבוקר, אבל היא מלווה אותנו לאורך היום!

איך תתני ביטוי לנוכחות שלך בבית?

בלילה מאוחר הטמיני הפתעות קטנות ותזכורות של אהבה. כמה שהילדים יתרגשו "לפגוש" אותך במהלך השעות הארוכות בהן אינך בשטח.

זה יכול להיות משפט חמוד או ד"ש קטן הנכתב על המראה או על שמשת החלון (טוש מחיק לא שייך רק למורות...), בפתק קטן של "לשובע" "לא לשכוח ברכת המזון" בתוך הסנדוויץ' (האמיתי! לא הוא מהקטע הקודם...)

ואפשר גם חוץ ממילים טובות ואוהבות, להפתיע בקופסת צבעים או כל חומר יצירה הממתין לילדים כמטמון, ואפילו להחביא בתוך קופסת השלוקים ארטיק קרח שווה ומרענן!

וגם: אל תלכי בלי להגיד שלום...

כדאי לצאת רק לאחר "מפגשון" קטן עם הילדים. אפילו לגחון על הכרית כדי לתת חיבוק ונשיקה לפני שאת יוצאת. נכון שהם ישנים עדיין, אך החמימות שמתפשטת בהם תלווה לאורך היום.

כמה טוב לחזור הביתה. בין אם הגעת הביתה לאחר נסיעה ארוכה, ובין אם את מפציעה מאחורי הדלת המוגפת של חדר העבודה, זכרי- זה הזמן לנופש שלך עם ילדייך! בשעות אלו כדאי להתגייס ולתת את כל כולך. נסי לנטרל את משימות העבודה הממלאות עדיין את הראש או את מטלות הבית הבלתי גמורות. זה הזמן להיות הילדים במאת האחוזים! הם הרי חיכו לך בסבלנות... (בתקווה!)

ההמלצה הטובה ביותר היא לחשוב מראש על פעילויות שיהיו נעימות גם עבורך, ומתאימות לך אפילו לאחר מותשות של יום עבודה. אל תתאמצי ליצור רעיונות גרנדיוזיים מעבר לכוחותיך, בחרי במה שקל לך, מתאים לטבעך ומהנה גם אותך.

כך תצליחי בעז"ה להמתיק את השהות ביחד!

הטוב ביותר להתמקד בפעילויות שאהובות באופן מיוחד על הילדים או על האימהות שלהם, למשל, את נהנית לעבוד במטבח, ולא מפריעות לך ידיים קטנות נוספות? זה הזמן לנסות מתכונים קלים עם הילדועים, אפשר להכין "מסעדה": לפרוש פלייסמנט יפה, ללמד את הילדים לערוך שולחן עפ"י כללי הטקס, כולל קיפולי מפיות, ול"צלחת" את המנות. גם פעילויות המתאימות לקיץ הן מרעננות במיוחד! כמה מצחיק למלא בקבוק ספריי במים ולתת לצעירים להירטב בכיף או להשקיע קצת יותר ולהשגיח על ברכה ביתית מלאה באביזרי מים מרעננים.

ואם את אמא אינדיבדואלית אפשר לבנות לכל אחד מטלה אישית!.

דוגמאות? בבקשה! קריאת סדרה של ספרים, הרכבת פאזל של 1000 חלקים, כתיבת יומן, הכנת קישוט סוכה, מיון עיתונים, או טאטוא העלים בגינה ועוד ועוד... אומנם נדרשת פה חשיבה ושימת לב לכל הציוד הנדרש, אבל הילדים מרוצים, ועסוקים בפעילות החביבה עליהם, בעוד יש להם מטרה מוגדרת להשיג, כמה חשוב!

אנחת רווחה, שבוע העבודה העמוס שלנו הגיע לסיומו והגיענו אל הימים הנכספים, שישי שבת!
בזמן הזה את בטוח איתם, לא רק הלב והמחשבה, אלא גם טכנית ופיזית, חדר העבודה נעול, והמשרד מרוחק מן
העין ומן הלב.
זה הזמן לחבב את השבת הקדושה שלנו, ואת ההכנות אליה, כמה טוב להעצים את היום החשוב ביותר בשבוע,
ולהשיג מטרת אמת של אהבת השבת!
ועל הדרך למדי את ילדייך לפנות קניות, לקלוף ירקות, להסיר אבק מהמדפים או להצמיד זוגות גרביים... ועוד
העבודה נטויה...
אפשר גם להכין זמירון של שירים שהמשפחה שלנו אוהבת במיוחד. ואם אתם ממש אוהבים לשיר, לתכנן בצהרי
יום שישי הקיצי מקהלה עם מנצח וקולות שניים, וכמובן, להתאמן במלוא המרץ!

חופשי
שבועי

בחירה
חופשית

ריאליות היא מצרך חשוב בכל עת, ובפרט בחופש, גם כאשר הכל נשמע כ"כ קסום, והפתרונות שהצענו
הם באמת פשוטים, זמינים וישימים, כדאי לקחת נשימה ארוכה מאוד לפני שהדלת נפתחת ואת נוחתת
חזרה הביתה...

יתכן שתפגשי כאוס, עצבנות, שעמום, קוצר רוח, ואיך לא ילדים גוועים ברעב שצמו לאורך כל היום...
תדעי להנמיך ציפיות, את לא אמא גרועה והם לא ילדים חסרי שיתוף פעולה, החופשה הגדולה היא אכן
התמודדות שעלולה להיות מורכבת, וניתן להתנחם שהיא תכף מאחורינו...

האיוחלי סייצתא דשאטא, התמודדות יעילה והנאה גדולה לאורך כל החופשה!

התשובות שלכן

רווחתן!

אין מילים על המגזין. זה שני עולמות- לקבל הביתה מודפס, או לעבור על זה במחשב ככה מלמעלה...

אני נהנית כל פעם מהעומק המוגש בצורה בהירה וברורה, נהנית לקרוא משהו על רמה עם תוכן אמיתי שצריך להתעמק כדי להפנים... הכתבה של לאה ראם הגיעה בדיוק במקום, וממש רוממה... תמשיכו לעשות חיל!!!

שלמות היצירה! פשוט תענוג עילאי כל מילה ומילה..

תענוג הנשמה

עדיין עם הרשמים החזקים של הגיליון. כחובבת קריאה מושבעת העיתון נקרא מקצה לקצה כבר באותו יום.

כל עמוד תענוג לנשמה! התוכן כל כך נוגע, עמוק ומחבר, ותמיד פותח לי את הראש לנקודות עליהן לא חשבתי. נהנית מהכל ממש! מהפיקחות הרבה

כשהמסר מושחל בחוכמה ובאמנות. תודה לאסתר היקרה שמשכילה להדליק את הזיק הפנימי שלנו בפניות האמיתיות והנכונות, לחיים שאנו שואפות לבנות בעז"ה!

אאווה יהודית אמיתית!

לגבי הכתבה של "רק אצלנו"- איזה נושא חשוב! הלוואי שהדברים יכנסו לי לעצמות ואזכה להתחזק בגאוה יהודית אמיתית. אני מציעה אחת לתקופה להעלות אותו שוב, הוא ממש ממש מהותי לכל אישה עובדת! תודה רבה!

עבודה שהיא שליחות

תודה על מידע מרתק ושיתופים מחזקים! לגבי הכתבה על שליחות בעבודה- רציתי להוסיף כי כל עבודה היא שליחות לדייק את עצמנו לעבודתו ית'. בעניין זה, אצרך פתגם שתליתי ליד עמדת העבודה שלי במשרד: "העבודה היא דרך מופלאה של בורא עולם, לגרום לנו לבצע בתשלום, תהליכים פנימיים שלא הסכמנו לבצע בחינם".

החשפין הולך ומסתבה!

תודה רבה על הפינוק שמחכה לי בסוף שעת ההשכבה... המגזין על כל מדוריו הולך ומשתבח מחודש לחודש!! תודה מיוחדת לנ.ארי - באמת צריך לגזור ולשמור על המקרר:)

לאסתר רוזנטל - המדור החדש מ-י-ו-ח-ד!! כל כך נכון ואמיתי וכל כך מרגש, איך כל פעם מחדש דילמות כל כך עכשוויות כבר קבלו מענה דבר דבור על אופניו לפני שנים רבות- תודה!!

לפ. ליכט על הסיפור הכל כך מרגש וכנה!! וכל השאר פשוט עוד לא הרשיתי לעצמי לקרוא...

תודה על "עוכרת כספרים"

אני קוראת בענין רב את כל העיתון, אך במיוחד את הפינה של אסתר רוזנטל שמובילה אותי תמיד לחשיבה בונה ולמסקנות, אפילו מעשיות ממש. ישר כוח ענק לה על התובנות שהיא מובילה אליהם כ"כ בכשרון, ברגישות ובצורה עלילתית,

התשובות שלכן

סיפורים מחלקים!

התרגשתי מאד מהסיפורים בעלון של אייר של פנינה ליכט ושירה לנזר, חזק ומרגש!

אאווה יהודית וחדווה

שלום וברכה, חייבת להודות על גליון נמשחת אשריך. הוא היה עשיר! מחזק! מרתק! קראתי אותו מכריכה לכריכה בנשימה עצורה! גם הכתיבה וההגה נעשו משובחות מאד! לפעמים אני מרגישה שחלק גדול מהתוכן של השיח של נשים עובדות (לפעמים גם בעיתון) הוא של קושי, סחיבה, הרבה תלונות על כובד החיים וכו'. הפעם הרגשתי ניחוח של גאווה, שמחה, רוממות, הרמת ראש וחדווה! רק השם יכול לשלם לכן כגמולכם הטוב! מעריכה מכל הלב ומודה!

עבודה שלכה

מאד אהבתי את מה שרבקי שפירא כתבה ב"עבודה שבלב" בגיליון אייר, אשמח להעביר את הרעיון הלאה!

לעשות את הטוב ביותר

העיתון של חודש אייר- סיוון היה פשוט כ"כ מחזק! כ"כ התחברתי לכתבה המרכזית "שליחות בעבודה", לעשות את הדבר הכי טוב במקום בו את נמצאת למרות הקשיים, ולמרות שרוצים משהו אחר. זה היה כ"כ במקום בשבילי, במיוחד כעת כשחזרתי מחופשת לידה למקום שלא רציתי לחזור אליו. זה גרם לי לחזור יותר רגועה ולרצות לעשות את הטוב ביותר במקום בו אני נמצאת.

השזורה בכל כתבה והאמת הפנימית. תמיד יוצאת עם תובנות ליישום וכח לחיך:) יישר כח עצום וגדול!!!

נשיקה מהקב"ה

תודה על הסיפור על הרבנית אזרחי ע"ה. הוא הגיע כנשיקה מהקב"ה, בשבוע בו עברתי מקרה לא פשוט בקבלת קהל... העברתי לבנות הצוות שלי. נתת כח לכולנו! תזכו לעשות!

דיני תפילה בנסיעה

בנוסף לחיזוק האדיר בצניעות, תודה רבה על דיני תפילה בנסיעה!! בדיוק עכשיו התחלתי עבודה במקום רחוק מאד, אין לי אפשרות להתפלל בבית ואני יודעת שאם אתפלל בבית תפילתי תהיה ירודה. חיזקתם אותי, דייקתם הלכות וחיידתם לי דברים. יישר כח גדול!

לחילים יש כוח! ספרי לנו איך חזורים את אוהבת בחיורך ה"דף הבית"
רעיון נמצא בק, או חילים שנתנו לך כוח
לתשובות והארות - magazine@shmura.org

היינו פתולוגים

ובכל זאת לפעמים עולה בה החשק להיות מורה. להבעה. לשבת מול כיתה. לשלוף לורד מחיק, ולרשום על הלוח בגדול: בעולם מתוקן.

ועכשיו לכתוב על זה חיבור.

...

היום זה קרה לה מול הקיר האפור במשרד. מדי בוקר הוא משמש ככותל הפרטי שלה, למרות שמעבר לעובדה שהוא פונה לכיוון מזרח - הוא לא מעורר בה אף אסוסיאציה רוחנית מיוחדת.

הוא צדדי, שקט, קצת חשוך וקצת מואר ונמצא הכי קרוב לשעון הנוכחות, מחילה שזה שיקול.

בנתונים הקיימים הוא יכול היה להיות פינה נעימה לתפילת שמונה עשרה חרישית.

ובכל זאת הוא לא היה.

לא היתה לזה שום סיבה הגיונית; הדרך קפצה לה והיא פגשה את המשרד מוקדם מתמיד. בחדר מחכים לה פרויקטים נחמדים, וגם, מן שילוב לא מצוי שקורה לעיתים נדירות, אווירה רגועה ונינוחה. בתיק מונח לו סנדוויץ אמיתי, מדגם אמהות מסורות שמשחילות

חלומות, מטבעם, לא מתאמצים יותר מדי להידחק בתוך הקווים הריאליים שהאנושות מציבה להם. ולכן אל תרימו גבה מול החלום הישן של אסתי: להיות מורה להבעה.

דווקא הבעה.

החלום הזה ניצת בה בדרך כלל בשעות עייפות של סוף יום, מפהק איתה יחד בדרך להסעה באישון בוקר, ובאופן כללי טורח להזכיר את עצמו בכל פעם שהיא והמציאות מתחככים ביניהם.

למה הבעה? הסברים תיכף.

יש לה, כדרך הרבה מבנות ישראל הכשרות, תעודת הוראה באחד ממשרדי הסמינר. יום יבוא והיא תיקח אותה משם, תעטוף יפה בניילונים ותניח למשמרת עולם לדורותיה. אין לה ניילונים בבית, אבל אולי עד אז תהיינה לה בנות סמינר ובמדף שלהן ימצא המצרך הדידקטי הזה.

את הניילונים עם התעודה היא תאחסן בארון הגבוה, ליד הקישוטים מסוכות. מידי סוכות היא תסתכל עליה ותיזכר בימים נחמדים מפעם, ובעצמה - שאם אי פעם תהפוך למורה, יש לשקול מי תתנדב לשמש בתפקיד התלמידה.

אותו באהבה בתיקים, ובפרץ של רצון טוב - מוכנות להכין אפילו אחד לעצמן.

אף אחד לא הסתובב ליד הקיר, אף אחד לא אמר: אויש, מישהי מתפללת כאן.

היא היתה עשויה להתרכז.

היא גם ניסתה.

ובכל זאת גם היום היא לא הצליחה ממש להתפלל.

היא ניסתה לשים בתפילה הזו לב, רק שהוא לא הסכים לבוא. היה עסוק מדי, היא אפילו לא הבינה במה. בשמים רצו בכלל את התפילה הזו, יבשה ואפורה ומנוקבת בכל כך הרבה מחשבות?

בעולם מתוקן יהיה מן כפתור שמכניס אותך ל"מוד" של ריכוז. היא הייתה מתקינה אותו על הצד החיצוני של כריכת הסידור, עם חיישן שמפעיל אותו בכל כתיחה. רעשים הצידה. מחשבות הצידה. לב, בוא לפרונט. תיפתח. יופי. עוד קצת. לא, תיפתח באמת.

יופי. עכשיו נתפלל.

...

שלשום היא יושבה עם מישהי על הקוד שלה. משהו שם הסתבך, השתבלבל בתוך עצמו, והמישהי בעצמה גם היא לא זכרה בדיוק למה התכוונה כמשוררת.

"צריכות עזרה, יהודיות?" מישהי 2 הפציעה מאחוריהן, קירבה כיסא אל מסך עמוס. ציבי.

"לא" מישהי הייתה מיואשת. חזרה בה אחרי שלושה רגעים. "בעצם כן".

הכיסאות התחלפו ביניהם. שתי דקות אחר כך היה אפשר לראות קצת אור בקצה המנהרה האינסופית שעל המסך.

"עשית את זה!" מישהי הייתה נפעמת, כוכבים בעיניה. "אין כמוך! את פשוט... מדהימה!"

ציבי הבזיקה אליה חיוך חוזר. שלחה אישונים אל הקצה הימני במסך, בלמה את החיוך והחניקה קריאת מצוקה: "לא שלוש ועשרה עכשיו!"

"באזורי זמן אחרים באמת לא שלוש ועשרה עכשיו" הרגיעה אותה מישהי 3. "באירופה, למשל"

"וגם כאן עוד רגע לא" הזהירה אותן אסתי. "את במירוץ אל המעון? אני מתנדבת לנחש שתספיקי".

"אני לא מתנדבת לנחש שלא" ציבי הקדירה פנים, נעלה מחשב. "אלוקים, שמור על האוטובוס שלי".

מישהי הרימה ראש מקוד שסוף סוף היה נראה מסודר יותר. "ציבי? כבר יוצאת?"

"המעון... אני מעדיפה שבעלי לא יקח את מוישי בצהרים" ציבי סובבה ראש, חיוך קטן חצה את הפנים שלה. "בארבע הוא מתחיל סדר ב', יוצא לכולל".

מישהי הנידה ראש באלכסון, ממתינה לדלת שתיסגר.

"היא מוציאה אותו גם בבוקר, נכון?" צליל הקול של מישהי לא היה ברור לאסתי. היו בו כמה גוונים, ואף אחד מהם לא היה

הערכה אמיתית. "יפה," המילה התנדנדה לרגע באוויר. "יפה שיש לה כוח."

אסתי שתקה. הרצפה מכוסה בשטיח כחול, החלונות קבועים לקיר הימני. גם האנשים לא משתנים.

"כלומר, אם באמת יש לה כוח." סייגה שוב מישהי במהירות, כאילו יש כמות כוח מוגבלת בעולם, ואם חרגת מהמכסה שלך - לא השארת לאחרים. "אני לא מבינה למה שהוא לא יקח אותו לכמה דקות. אפשר לחשוב שבכולל הוא רק לומד. אבל יפה. כל הכבוד לה."

אף דמיון לא היה בין המחמאה הקלושה הזו לקריאות ההתפעלות שהיא שיגרה כאן מקודם.

קבלו הצעת חוק: בעולם מתוקן אנשים לא יוכלו להביע ביקורת ולקשט אותה במילה המקטינה הזו: "יפה". לא, בעצם, בעולם מתוקן הם בכלל לא יוכלו להביע דעה על אישה המאפשרת לבעלה עוד רבע שעה של לימוד. לא לחיוב, לא לשלילה. אולי אפילו יקומו לכל אחת מהן כשתיכנס למשרד. אשת חבר.

"מה מצחיק?" תוהה מישהי לידה.

לכי תסבירי לה שזה עצוב.

...

בכל ליל שבת זה שוב קורה לה.

היא קשישה, חמימה ונעימה אבל ערמומית לא קטנה, הספה שלה. מקבלת אותך בחיבוק אוהב ומנחם ומלחשת לך באוזן

שירי ערש, הגורמים לך להתעורר אחרי חצי שעה ולבהות בספר הספרייה שתחוב לך ביד כמו בגביש שנחת הנה היישר מן החלל.

חבורה עליזה בבגדי שבת מזנקת אליה מפיסות המגנטים על הרצפה. חגיגית בדימוס. אמא סיפור!

אמא סיפור. חצי עמוד. החרוזים מתאבכים מול העיניים שלה. מהר, מהר. ספרי, דלגי, דפדפי, הגיעי למסר. מה זה? אין לספר הזה מסר?

"לא ככה," הם מוחים. "אבא מספר את זה הרבה יותר מעניין". לא מעליב בכלל.

"אבא יספר לכם סיפור בסעודה" היא מציתה שלהבות בעיניים הקטנות שמולה.

"אבל לא על מלך ונסיון" הם מתרים בה. "סיפור מתח". יורדים לחכות לו בתחתית הבניין. פורצים את הדלת בסערה. אבא, ילדים וסיפור.

"קודם קידוש". הדרשן הדגול מציב תנאים. "אחר כך נוטלים ידיים, ואחר כך - - -"

"סיפור!"

אבל כבר כשהוא טווה להם את תחילת העלילה הם לא מרוצים. הרבי'ה סיפר להם את זה כבר. גם המורה. והפלא ופלא - גם בגן חובה לימדה הגננת את אותו חומש עם רש"י. הוא מנסה לשנות נתיב, לעבור לסיפור אחר, אבל הם כבר קלטו את הפואנטה.

"אבא, זה לא סיפור!"

"רק מה זה, שיר?"

מאכזבים, הילדים שלה. לא מתעניינים במשלים על פרשת השבוע. ואם בשלב המשל הם עוד איכשהו מקורקעים אל משענות הכיסאות הגבוהים בסלון, כשהם מזהים את נקודת המסר על ציר הסיפור הם נשמטים מהשולחן לאיטם.

"להמשיך לספר את זה לך?" בעלה מחייך.

"כשהם יגדלו" מלחשת אסתי ומלקטת צלחות ריקות למחצה, "תספר להם את כל הנמשלים. אבל בלי המשלים, כמובן. עונש הולם".

"עונש חינוכי ביותר," הוא מסכים. "אבל הם רק ילדים!"

הם רק ילדים, נכון. אבל דווקא לכן היא נדהמת לגלות שכבר עכשיו יש להם סינון אוטומטי שמוריד את הברק מכל חוויה רוחנית מידי. עוד יחנכו אותם. הם עוד יגדלו. אבל הנטייה האוטומטית הזו מכאיבה לה.

"בעולם מתוקן," היא מתחילה לחייך, "גם ילדים ייהנו מסיפורים כאלו. הם אפילו יעדיפו משלים על פרשת שבוע. אולי הם יקשיבו רק למסר בסוף, אפילו. בעולם מתוקן -" היא נעצרת פתאום.

"מה?" הוא מחפש זמירון. מדפדף.

"סתם" היא מגחכת על עצמה, "הצחיקו אותי הדיבורים האלו. הרי העולם הזה לנצח לא יהיה מתוקן".

"לא לנצח", הוא אומר בשקט. "רק זמנית".

היא מניחה צלחת ומזלג. מה?

"יש שם לעולם הבלתי מתוקן שלך." הוא מניח אצבע באמצע 'מנוחה ושמחה'. "גלות, קוראים לו." גלות.

חשבה שכך הוא העולם, ויסכימו איתה כל חוקרי האנושות; לב שמסרב להתעורר. מתייבש מהר מידי. נפתח לאט מידי. ככה הם ילדים. ככה גם מבוגרים, לפעמים. לא אוהבים להגיע גבוה מידי. מפחדים מאמירות מחייבות, מאנשים מחייבים.

חשבה שגלות היא אוסף מדמיע של טרגדיות ועלילות דם בווריאציות שונות, אנשים נאנחים מול בשורות. לא הבינה שאלו רק סימפטומים. דוגמאות. שהגלות האמיתית היא המציאות שפוגשת אותה כל יום. הלב המרוחק הזה, שמפחד להתקרב. שמתעקש להישאר נעול. שזו הגלות שלנו. ארוכה. אינסופית. מרוחקת.

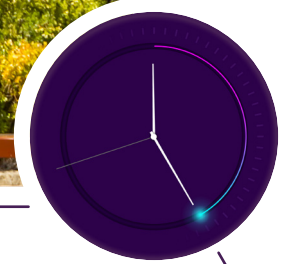
וזמנית.

כי יום יבוא והלב יסכים להיפתח. לא יסכים, הוא פשוט יהיה כך. פתוח. מחובר.

לא, זה לא חלום.

זה פשוט עולם מתוקן.

09:15: אני מבזבזת את חיי בהמתנה לאוטובוס. קלאסה.

אני

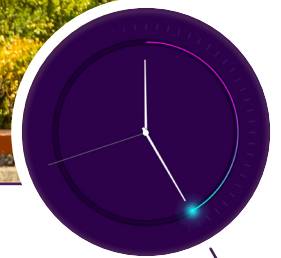
שלט דיגיטלי: (אין לי מושג).
אני: (פוזלת).
שלט דיגיטלי: חמש דקות.
אני: (עוצמת עיניים מהר בחזרה).
שלט דיגיטלי: (כנראה ארבע דקות).
אני: (בהרפיה. רואה גלי ים).
שלט דיגיטלי: (כנראה שלוש דקות).
אני: (בהרפיה. רואה כבשים וכוכבים).
שלט דיגיטלי: (כנראה שתי דקות).
אני: (בהרפיה. רואה כביסות וכלים).
אני: (פוקחת עיניים בבהלה).

שלט דיגיטלי: חמש עשרה דקות.
אני: (נושמת עמוק. מפנימה את גנותו של הכעס).
שלט דיגיטלי אטום: עשר דקות.
אני: (נושמת. מפנימה את מעלת השלווה).
שלט דיגיטלי מפויס: תשע דקות.
אני: (עוצמת עיניים. לפעמים צריך להרפות).
שלט דיגיטלי: שמונה דקות.
אני (נשענת אחורה. אין כמו הרפיה).

שלט דיגיטלי אפור: שתיים עשרה דקות.
אני (מסננת): נו.
שלט דיגיטלי מרובע: עשר דקות.
אני (מסננת): נו כבר.
שלט דיגיטלי אדיש: תשע דקות.
אני: אבל עברו כבר חמש דקות!
שלט דיגיטלי מתריס: אחת עשרה דקות.
אני (מסננת): תיזהר ממני.

אני

בסופן של כך וכך שנות נשיות, אימהות ועבודה קשה, אנחנו אלופות בלחכות. אנחנו מחכות שמישהו יוריד את הפח לפני שייצאו ממנו נחשים. אנחנו מחכות שמישהו יזרוק את הגרביים לכביסה וגם יבין את זה לבד. אנחנו מחכות שמישהו יתייחס לדרמה בכיור לפני ארוחת צהרים של שנה הבאה. אנחנו מחכות שמישהו מהפריצים המתגוררים בבית הזה ישתתף במאמץ המלחמתי וירים את הטלפון.

אנחנו מחכות שמישהו יפנים שאחרי שפותרים ארון סוגרים אותו.
אנחנו מחכות. לא נמאס לנו לחכות.

אנחנו מחכות לחופש הגדול, ואז אנחנו מחכות שהוא ייגמר, ואז אנחנו מחכות לחגים ואז אנחנו רואות רק ארבע קירות של מטבח ואז אנחנו מחכות לשיגרה, ואז אנחנו מחכות לעשירי בחודש ואז למענק לידה ואז אנחנו מחכות לחזור לעצמנו אפילו שמי זוכר כבר מי זה עצמנו.

הכי אנחנו מחכות שיגידו לנו.

אנחנו מחכות שיגידו לנו אולי תלכי קצת לנוח. אנחנו מחכות שיגידו לנו איך רזית. אנחנו מחכות שיגידו לנו קחי תקני לך משהו. אנחנו מחכות שיגידו לנו לא, את לא נראית בת שלושים.

בסוף אומרים לנו את לא נראית בת ארבעים. אנחנו הלומות רעם. אנחנו באמת לא בנות ארבעים. וברגע מכונן זה, כשכל עוונותינו מתכפרים במחי עלבון מוחץ, ברגע זה מצלצלות פתאום באזנינו עשרות בנות קול, קולן של כל המורות שהכינו אותנו לחיים וציטטו ואמרו.

נשים במאי זכייין.

שממתינות.

עוד תלמדו את החיים.

(המזדקן)

עוד תשמחו שזה קרה.

(המשתמט)

עוד תחכו חכו חכו.

(האמת)

(המאוכזב)

עוד תשלמו על זה ביוקר.

(המאפיונר)

עוד תעשו מזה כסף.

(המיליונר)

עוד תשמעו ממני.

(המסכן)

עוד תרוו ממנו נחת.

(המפקח)

עוד תתחרטו שלא לקחתם.

(המתמקח)

עוד תחזרו אלי על ארבע.

(הנעזב)

עוד תרוצו אחרי.

חכו חכו, אתם:

עוד תגידו לי תודה.

(המטריד)

עוד תראו עם מי התחלתם.

(המחריד)

נשים.
עם ממתין.
מי ידע את
סודן?
היכלת לשבת
בהשקט
על מפתן
הדרך
אל האור
בסופה

להכיר בנסים
בעודם
נסתרים
בסדקים
חשוכים
שנובטים בם
חיים

נשים, אי נשים
במאי קזכין
שהיו ממתינות.
אמונה על
שפתן.

לחכות
עד יבא
להאמין
שהוא כאן
לצפות
לחכות
להשקות
את לבן.

בתפלה
לקל-
מצמיח ישועות
להכיר
ולשיר
אמונה
בלילות

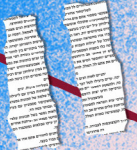
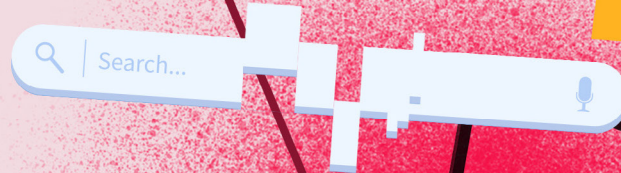

רבבות נשים שמורות
עובדות לפרנסתן
לכל אחת מגיע להיות
חזקה בתעסוקה!

רוצה גם? סוף סוף, זירה שמורה.

חיקי יום ראשון אצלך בחייל
עם הצעות חדשות,
מחזור מסתמס ומעניין.

כבוד חדש מתחיל?
את מוזמנת לביקור קצר שיסאיר אותך-

משהו חזק קורה כאן

מתרעננת - שווה ביקור:

מקצועית - קורסים והכשרות

עובדת- משרות דרושים ומידע עבודה

גם לך יש מה להציע? משרה? קורס? או הצעות אטרקטיביות בנושאי תעסוקה?

הדרך שלך לרבבות עובדות עוברת בדיוור הזה! פני אלינו לקבלת חבילה מתאימה kehila@shmura.org